

Hevosmäärän kartoittaminen oppilaitoksessa

Case: Harjun Oppimiskeskus Oy

Iina Hulkkonen

Opinnäytetyö

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala	
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Iina Hulkkonen	
Työn nimi Hevosmäärän kartoittaminen oppilaitoksessa, Case: Harjun Oppimiskeskus Oy	
Päiväys 16.12.2011	Sivumäärä/Liitteet 71/2
Ohjaaja(t) Pirjo Suhonen, Jenni Hakosalo, Hannu Viitala ja Mikko Kunnaala	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Harjun Oppimiskeskus Oy	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa toisen asteen hevosoppilaitoksen Harjun Oppimiskeskuk- sen hevosten määrän ja käytön suhdetta, sekä selvittää mahdollisen ongelman ratkaisutapoja. Hevosmäärän tarve vaihtelee Harjussa eri vuodenaikoina, koska Harjun Oppimiskeskuk- sen vuosisuunnitelmasta 2011–2012 on tehty syksypainotteinen. Suunnitelman epätasaisuuden vuoksi syk- syisin hevosia käytetään paljon, mutta keväällä hevosten tarve on vähäisempää. Tämä tekee he- vosten käytöstä epätasaista. Epätasainen käyttö ei ole hevosen kannalta hyväksi, koska se aiheut- taa hevosille mm. rasitusperäisiä nivel-, jänne- ja hankosidevammoja.</p> <p>Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluiden muodossa. Haastatteluun vastasi 11 hevosten kanssa työskentelevää henkilöä Harjun Oppimiskeskuk- sen henkilökunnasta. Haastattelun teema-alueet valittiin kolmeksi eri osa-alueeksi: hevospää, hevosten käyttö ja hevosvalinnat. Niiden arveltiin tuovan parhaiten vastauksia tutkimuskysymykseen. Haastatteluiden analysoinnissa käytettiin sisäl- lönanalyysia, koska sen avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti.</p> <p>Tutkimustulokset osoittautuivat haastateltavien kesken melko samanlaisiksi ja monella oli myös omia ratkaisuehdotuksia tutkimusongelmaan liittyen. Haastateltavien mielestä hevosten käyttö pitäisi saada tasaisemmaksi, koska hevoset ovat arvokkaita ja niiden terveys tulisi ottaa opetustun- tien suunnittelussa paremmin huomioon. Hyvät opetushevoset ovat kalliita ja niitä on vaikea löy- tää, koska niiden tulee olla samalla kilttejä, nöyriä ja osaavia. Ratkaisu tutkimusongelmaan ei löy- dy pelkästään optimaalisesta hevosmäärästä, vaan siitä miten hevosia käytetään ja toimintaa suunnitellaan. Harjussa on muihin hevosoppilaitoksiin verrattuna hieman enemmän hevosia, joten toisenlaisella suunnittelulla tällä hevosmäärällä voitaisiin tulla toimeen.</p> <p>Opinnäytetyö on hyödynnettävissä muille oppilaitoksille, vaikka tämä työ on tehty toimeksiantona Harjun Oppimiskeskuk- selle. Hevosten määrään liittyviä ongelmia voi olla muissakin oppilaitoksissa, koska ei ole yleisesti selvitetty kuinka paljon hevosia opetuskäyttöön tarkalleen tarvittaisiin. Mie- lenkiintoista olisi joskus selvittää, mikä on optimihevosmäärä oppilas- tai käyttäjämäärään verrat- tuna ja voiko sitä mitenkään laskea.</p>	
Avainsanat hevonen, lukumäärä, riittävyys, hevostalous, oppilaitokset, Harjun Oppimiskeskus	

Field of Study Natural Resources and the Environment			
Degree Programme Degree Program in Agriculture and Rural Development			
Author(s) Iina Hulkkonen			
Title of Thesis The mapping of the number of horses in the Harjun Oppimiskeskus			
Date	16.12.2011	Pages/Appendices	71/2
Supervisor(s) Pirjo Suhonen, Jenni Hakosalo, Hannu Viitala and Mikko Kunnaala			
Client Organisation/Partners Harjun Oppimiskeskus Oy			
<p>Abstract</p> <p>The aim of the thesis was to survey the relationship between the number of and use of horses in the Harjun Oppimiskeskus. The need for the number of horses in Harju varies in different seasons, because the annual plan of 2011-2012 for the Harjun Oppimiskeskus has been made autumn-oriented. Because of the unevenness of the plan, horses are used a lot in the autumn but the need for horses is less in the spring. This makes the use of horses uneven. From the horse point of view uneven use of the horse is not good, because it causes for example strain related joint, tendon and connective jaw injuries to the horse.</p> <p>The study was carried out in the form of theme interviews. Eleven members of staff persons who are responsible for the horses in the Harjun Oppimiskeskus answered the interview. The interview themes were chosen for three different sub-areas: number of horses, use of horses and horse selection. These were thought to bring the best answers to the research questions. Interviews were analyzed with content analysis, because with it's help the documents can be analysed systematically and objectively.</p> <p>The results proved to be quite similar among the interviewees, and many also had their own suggested for solutions related to the problems of the research. Interviewees thought the use of horses should be more even, because the horses are valuable and their health should be taken into account more in the planning of lessons. Good teaching horses are expensive and are difficult to find because they should be at the same time kind, humble and talented. The solution to the problem studied is not found only by the optimal number of horses, but about how the horses are used and the activities planned. In Harju the number of horses is a little bit more than other academies, so with different planning they could manage with this number of horses.</p> <p>The thesis can be exploitable for other academies, although this study has been done for the Harjun Oppimiskeskus. Other academies might have the same kind of problems with the number of horses too, because it hasn't been generally established how many horses are needed exactly for educational use. It would be interesting sometimes to find out what is the optimum number of horses in comparison with student and could it be calculated.</p>			
Keywords horse, number, sufficiency, equine economy, academies, Harjun Oppimiskeskus			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	7
2	HARJUN OPPIMISKESKUKSEN ESITTELY.....	9
3	HEVOSALAN TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSET SUOMESSA.....	13
4	HEVOSET OPPILAITOKSISSA.....	17
4.1	Hevosmäärä oppilaitoksissa.....	17
4.1.1	Käytön tasaisuus.....	17
4.1.2	Tilantarve ja harjoitusalueet.....	20
4.1.3	Henkilökunta.....	23
4.2	Hevosten käyttö oppilaitoksissa.....	24
4.2.1	Hevosten käyttö eri opetustarkoituksissa.....	25
4.2.2	Hevosten käyttö opetuksen ulkopuolella.....	27
4.2.3	Hoito ja ruokinta.....	28
4.3	Hevosten uusiminen oppilaitoksissa.....	29
4.3.1	Hevoshankintojen tekeminen.....	30
4.3.2	Hevosten poistot.....	31
4.3.3	Hevosten käyttöön ja poistoihin vaikuttavat sairaudet.....	33
4.3.4	Hevosten käyttöikä ja siihen vaikuttavat tekijät.....	35
5	CASE: AINEISTO JA MENETELMÄT.....	38
5.1	Opinnäytetyön tarve.....	38
5.2	Teemahaastattelu.....	38
5.3	Tiedonantajat ja aineiston keruu.....	40
5.4	Aineiston analysointi.....	42
6	TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET.....	44
6.1	Hevosmäärä.....	44
6.2	Hevosten käyttö.....	46
6.3	Hevosten uusiminen.....	49
6.4	Muuta haastatteluissa ilmennyttä.....	53
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA MAHDOLLISET MUUTOSEHDOTUKSET.....	55
7.1	Hevosmäärä.....	55
7.2	Hevosten käyttö.....	59
7.3	Hevosten uusiminen.....	62
7.4	Yhteenveto.....	63
8	PÄÄTÄNTÄ.....	67
	LÄHTEET.....	68

LIITTEET

Liite 1 Teemahaastattelun kysymysrunko

Liite 2 Harjun Oppimiskeskuksen vuosisuunnitelma 2011–2012

1 JOHDANTO

Harjun Oppimiskeskus on Virolahdella sijaitseva yksityinen luonnonvara-alan oppilaitos, jossa voi opiskella hevostalouden osalta hevostenhoitajaksi, ratsastuksenohjaajaksi ja ratsastuksen opettajaksi. Harjussa on omia hevosia noin 60, joista noin puolet on ratsuhevosia ja puolet ajohevosia. Hevosia käytetään opetuksessa ratsastus- ja ajotunneilla sekä kengitystunneilla. Hevostalouden oppilaiden koulutukseen kuuluvat myös tallijaksot, joilla he opettelevat hevosten hoitamista ja tallitöitä. Ratsastus- ja ajotunneille osallistuvat hevoset ovat pääsääntöisesti Harjun omia, mutta oppilailla on mahdollisuus halutessaan osallistua tunneille myös omilla hevosillaan.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Harjun Oppimiskeskuksen hevospäästöjä. Onko hevosia liikaa, sopivasti vai liian vähän? Opinnäytetyön aihe, hevospäästöjen kartoittaminen, on saatu toimeksiantona Harjun oppimiskeskukselta. Oppilaitoksen toimijoilla on ollut eriäviä näkemyksiä toiminnan kannalta järkevästä hevospäästöistä, koska hevospäästöjen tarve vaihtelee eri vuodenaikoina. Syksyisin hevosia tuntuu olevan liian vähän kun taas keväällä hevosia on melkein liikaa, koska kaikilla hevosilla ei ole riittävästi käyttöä. Opinnäytetyön tavoitteena onkin selvittää oppilaitoksen hevosten määrän ja käytön suhdetta ja mahdollisen ongelman ratkaisutapoja.

Hevostenhoitajien ja ratsastuksenohjaajien lisäksi Harjun Oppimiskeskuksessa voi opiskella ratsastuksenopettajan ammattitutkinnon. Tutkintoa suorittavat oppilaat tuovat opetuksessa käytettävän hevosen lähiopetusjakson ajaksi mukanaan. Tästä syystä hevostarvetta heidän osaltaan ei ole huomioitu.

Opinnäytetyössä käsitellään ensin teoriassa hevosten käyttöä ja määrää sekä milloin hevonen tulisi poistaa ja millaisin valintakriteerein uusia hevosia tulisi hankkia. Hevospäästöjen oppilaitoksessa vaikuttavat hevosten käyttötunnit, käytön tasaisuus, kausivaihtelut ja sesongit, tilat ja harjoitusalueet sekä henkilökunnan määrä. Hevosten käyttöön vaikuttavat opetustarkoitus, hevosten käyttö opetuksen ulkopuolella sekä hevosen hoito ja ruokinta. Hevosten uusimiseen vaikuttavat uusien hevoshankintojen tekeminen, hevosten poistaminen sekä hevosten terveydentila ja käyttöikä.

Tässä opinnäytetyössä esitellään ja tarkastellaan opinnäytteen toimeksiantajaa eli Harjun Oppimiskeskusta ja millaisia tarpeita oppilaitoksella on hevosten määrän ja käytön suhteen. Teemahaastatteluna toteutettuun tutkimukseen haastateltiin Harjun

henkilökuntaa. Teema-alueiksi valittiin hevosmäärä, hevosten käyttö ja hevoskaluston uusiminen. Tarkastelen näitä teemoja opinnäytetyön teoriaosassa, tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä. Säädöksistä puhuttaessa olen käyttänyt työssä vakiintuneita lyhenteitä; A: asetus, HE: hallituksen esitys ja L: laki. Toivon että työstä on yleisempää hyötyä, koska samankaltaisia kysymyksiä voi olla muissakin hevosalan oppilaitoksissa. Oikean hevosmäärän selvittäminen oppilaitoksissa on vaikeaa, koska se on niin monien asioiden summa.

2 HARJUN OPPIMISKESKUKSEN ESITTELY

Harjun Oppimiskeskus on Virolahden Ravijoella idyllisessä kartanomiljöössä sijaitseva yksityinen luonnonvara-alan oppilaitos (kuva 1). Harjun Oppimiskeskus sijaitsee Suomenlahden rannalla, Haminan ja Vaalimaan puolivälissä, lähellä Venäjän raja-asemaa ja tullia. Haminaan on matkaa Harjusta noin 20 kilometriä ja Helsinkiin kahden tunnin ajomatka. Harjun oppimiskeskuksella on pitkä historia ja Harjuun perustettiin suomenkielinen maanviljelyskoulu jo vuonna 1889. Puutarhatalouden koulutusta oppilaitoksessa oli vuosina 1919–1936 ja sen jälkeen sitä on annettu vuodesta 1977. Hevostalouden opetusta on annettu oppilaitoksessa vuosina 1936–1953. Hevostenhoitajan koulutus käynnistyi uudelleen vuonna 1980. Ratsastuksenohjaajan koulutus alkoi vuonna 2001 ja ratsastuksenopettajan tutkintoon valmistava koulutus vuonna 2004. (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011.)

KUVA 1. Harjun Oppimiskeskuksen laaja alue tarjoaa hyvät puitteet hevostalouden koulutukseen. Valokuva Harjun Oppimiskeskus Oy

Harjussa annetaan hevos-, maatalo- ja puutarhatalouden perus- ja lisäkoulutusta ympäri vuoden sekä järjestetään erilaisia lyhytkursseja. Harjun Oppimiskeskuksessa opiskelee yhteensä noin 300 opiskelijaa. Vakinaisia päiväopiskelijoita on 225, joista 160 on suuntautunut hevostalouteen. Harjuun voi hakea peruskoulupohjaiselle linjalle, ylioppilastutkintopohjaiselle linjalle tai suorittamaan kaksoistutkintoa (hevostalou-

den perustutkinnon ohella ylioppilastutkinto). (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011.)

TAULUKKO 1. Harjun hevostalouden perustutkinnon aloituspaikat vuodelle 2012 (Koulutusopas 2012 2011, 87.)

Koulutusohjelma	Aloituspaikkoja vuonna 2012
Hevostalouden perustutkinto, peruskoulupohjainen	40
Hevostalouden perustutkinto sekä lukio, peruskoulupohjainen	16
Hevostalouden perustutkinto, ylioppilaspohjainen	14

Harjun Oppimiskeskuksen hevostalouden perustutkinnon aloituspaikat vuodelle 2012 ovat lueteltuna taulukossa 1. Hevostalouteen suuntautuneet opiskelijat valmistuvat hevostenhoitajiksi tai ratsastuksenohjaajiksi. Hevostenhoitajat voivat suuntautua ravihevosten hoitamiseen, hevoskasvatukseen tai hevosharrastepalveluiden tuottamiseen. Oppilaat asuvat opintojensa ajan Harjun alueella. (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011.)

KUVA 2. Harjun oma kasvatti Harjun Hurmaus 1-vuotiaana. Taustalla ravitalli, jossa on 27 karsinapaikkaa. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Harjun Oppimiskeskus hallinnoi noin 900 hehtaaria, josta noin 700 hehtaaria on metsää ja 200 hehtaaria peltoa. Tilan rehuntuotanto on omavaraista. Oppilaitoksen hevoset asuvat ratsutallissa (kuva 3), ravitallissa (kuva 2) ja varsapihatossa (kuva 5). Alue tarjoaa hienot puitteet hevostalouden koulutukseen. Oppilaitoksella on täysimittainen ravirata, kaksi maneesia (kuva 4), ratsastuskenttä, valjakko- ja maastoesteraata, hyvät ratsastus- ja ajoreitit metsässä sekä kaksi hevosten kävelytyskonetta. Alue tarjoaa hyvät metsämaastot myös retkeilijöille, sienestäjille ja marjastajille. Lisäksi Harjun alueella sijaitsee kaksi yrittäjävetoista täyshoitotallia, joihin oppilaat ja henkilökunta voivat sijoittaa omat hevosensa. (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011.)

KUVA 3. Ratsutalli sisältäpäin kuvattuna. Avarassa tallissa on 34 karsinapaikkaa. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Omia hevosia Harjussa on noin 60. Ratsutallissa on karsinapaikkoja 34 ja ravitallissa 27. Lisäksi varsapihattoon mahtuu 6 varsaa. Ravitallissa on puolet lämminverisiä ravihevosia ja puolet suomenhevosia. Ratsutallin hevoset ovat suurimmaksi osaksi puoliverisiä ratsuhevosia, mutta joukkoon mahtuu myös suomenhevosia, connemara-poni, tinker ja ratsuponi. Kaikki hevoset ovat luonteeltaan kilttejä ja yhteistyöhaluisia. (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011.)

KUVA 4. Toinen Harjun Oppimiskeskuksen ratsastusmaneeseista, nimeltään Nestorimaneesi. Valmistunut vuonna 1996, koko 64 m x 23 m. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Harjun Oppimiskeskus harjoittaa pienimuotoista kasvatustoimintaa oppilaitoksen omilla hevosilla. Vuonna 2011 syntyi kolme varsaa, joista kaksi oli ravivarsoja (suomenhevonen ja lämminverinen) ja yksi ratsuvarsa (puoliverinen). Harju kasvattaa hevosia kasvattajanimillä Harjun (suomenhevoset), Montagne (lämminveriset ravihevokset) ja Hills (puoliveriset ratsuhevoset). (Harjun Oppimiskeskuksen [www-sivu](http://www.harjuoppk.fi) 2011.)

KUVA 5. Pihatto. Harjussa kasvatetut varsat asuvat pihatossa. Valokuva lina Hulkkonen 2011

3 HEVOSALAN TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSET SUOMESSA

Suomessa on kahdeksan hevosoppilaitosta, joissa pystyy suorittamaan hevostalouden perustutkinnon. Harjun Oppimiskeskus sijaitsee Virolahdella ja on yksi kahdeksasta hevosoppilaitoksesta. Muita oppilaitoksia ovat Oulunseudun ammattiopisto Pudasjärvellä, Ruukin maaseutuopisto, Keski-Pohjanmaan maaseutuopistot Kaustisella ja Perhossa, Ylä-Savon ammattiopisto Kiuruvedellä, Koulutuskeskus Salpaus Asikkalassa ja Axxell Brusabyssa (kuva 6). Viimeisimmäksi mainittu oppilaitos on ruotsinkielinen. (Suomalaisen hevosalan katsaus 2010, 10.)

KUVA 6. Hevostalouden perustutkintoa tarjoavat oppilaitokset Suomessa.
Kuva lina Hulkkonen 2011

Suomessa hevosalan ammatillinen koulutus on jaettu kolmeen osaan: ammatillinen peruskoulutus, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Ammatilliseen perustutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Ammatillista perustutkintoa voidaan kutsua myös toisen asteen tutkinnoksi. Ammatilliseen perustutkintoon opiskelija voi hakea peruskoulun jälkeen. Ammattitutkintoon voi hakea taas ammatillisen perustutkinnon jälkeen. (Ammatillinen peruskoulutus 2011; Tietoa am-

mattitutkinnosta 2011.) Ammatillisen peruskoulutuksen jälkeen on opiskelijalla myös mahdollisuus hakea ammattikorkeakouluun¹ tai yliopistoon².

Opetuksen ammatilliseen perustutkintoon valmistavissa oppilaitoksissa on noudatettava Opetushallituksen määrittämää ”hevostalouden perustutkinnon opetussuunnitelmaa ja tutkinnon perusteita”, jossa on määritelty opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. (Hevostalouden perustutkinto 2009.)

Hevostalouden ammattilaisen tärkein tehtävä on hevosista ja niiden hyvinvoinnista huolehtiminen erilaisissa olosuhteissa ja käyttötarkoituksissa. Ammatilliselle kehittyvä taito ”lukea” hevosta ja sen käyttäytymistä. Oppilaan hevostaitojen kehittymisen edellytyksenä on hevosen hyvinvoinnin biologisten perusteiden tuntemus. (Hevostalouden perustutkinto 2009, 10.)

Hevosalan ammattilainen suunnittelee työnsä hyvin ja ottaa huomioon työskennellessään työturvallisuuden. Hän pystyy ylläpitämään sekä fyysistä että psyykkistä terveyttä ja työkykyä. Hevososaamisen lisäksi hevosalan ammattilaiselta odotetaan monia yrittäjyyteen ja asiakaspalveluun liittyviä taitoja. (Hevostalouden perustutkinto 2009, 10.) Hevostalouden tutkinnon perusteissa (2009, 10) on määritelty, että hevosalan ammattilainen on luotettava, oma-aloitteinen, laatu tietoinen ja yhteistyökykyinen.

Hevosalan perusvalmiuksien lisäksi perustutkinnon suorittaneella on erikoistunut osaaminen joko hevostenhoitajana tai ratsastuksenohjaajana hevostalouden eri sektoreilla. Tutkinnon suorittanut osaa tehdä päivittäiset tallin työt sekä keskeiset hevostenhoitoon liittyvät huoltotyöt, kuten kavionhoito ja varustehuolto. (Hevostalouden perustutkinto 2009, 10.)

Ammatillisessa peruskoulutuksessa osa vaaditusta ammattitaidosta opitaan oppilaitoksen ulkopuolella. Tätä kutsutaan työssäoppimiseksi, mikä tarkoittaa oikeassa työpaikassa ja aidossa työympäristössä tapahtuvaa oppimista. Työssäoppimista sisältyy ammatilliseen perustutkintoon vähintään 20 opintoviikkoa. Oppilaitos on vastuussa työssäoppimisen käytännön järjestelyistä. (Työssäoppiminen 2010.)

¹ (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain, yliopistolain sekä rikosrekisterilain 6 § muuttamisesta HE 164/2010, § 20.)

² (Yliopistolaki L 558/2009, § 37.)

TAULUKKO 2. Eräiden hevosoppilaitosten opiskelijamäärät ja hevosmäärät

Oppilaitos	Opiskelijamäärä	Hevosmäärä
Harjun Oppimiskeskus	160 ¹	60 ¹
Pudasjärvi	87 ²	30 ³
Ruukki	69 ⁴	16 ⁴
Asikkala	74 ⁵	26 ⁶
Kaustinen	80 ⁷	29 ⁸
Ypäjä	280 ⁹	150 ¹⁰
Kiuruvesi	130 ¹¹	70 ¹²

¹⁾ (Kunnaala 2011.)

²⁾ 87 opiskelijaa, 76 paikalla olevaa opiskelijaa (Ruttonen 2011).

³⁾ (Talli, maneesi ja koulutila 2011.)

⁴⁾ (Laitinen 2011.)

⁵⁾ (Kurvi 2011.)

⁶⁾ (Hevostalli 2011.)

⁷⁾ (Kaivolahti 2011.)

⁸⁾ Hevosia on 29, joista 2 omia (Kaivolahti 2011).

⁹⁾ Perustutkinnon suorittajat, oppilaitoksessa lisäksi täydennys ja lisäkurssien opiskelijoita (Tenkanen 2011, 48).

¹⁰⁾ 150 omaa hevosta (Hevonen on hyvä opettaja 2011).

¹¹⁾ Hevostenhoitajia ja ratsastuksenohjaajia yhteensä 130 perustutkinto-opiskelijaa opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa sekä näyttöperusteisessa koulutuksessa. Lisäksi yhteensä 120 oppisopimuksen tietopuolisessa koulutuksessa, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavassa koulutuksessa sekä lyhytkursseilla olevaa opiskelijaa. (Aalto 2011.)

¹²⁾ (Aalto 2011.)

Taulukossa 2 on esitelty Suomen toisen asteen hevosoppilaitosten oppilas- ja hevosmääriä, jotta niitä voitaisiin jatkossa vertailla opinnäytetyössä. Taulukosta voidaan huomata, että Harju on hevos- ja oppilasmäärältään suurimpien oppilaitosten joukossa. Harjussa hevosalan oppilaita on 160 ja hevosia 60. Suurin esitellyistä oppilaitoksista on Ypäjä, jossa on 280 hevosalan perustutkinnonsuorittajaa ja 150 omaa hevosta. Paljon opiskelijoita ja hevosia on myös Kiuruveden Hingunniemessä, jossa on yhteensä 130 perustutkinnon päiväopiskelijaa sekä näyttöperusteisessa koulutuksessa olevaa ja sen lisäksi 120 näyttöperusteisessä koulutuksessa, oppisopimuksen tietopuolisessa koulutuksessa, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavassa koulutuksessa sekä lyhytkursseilla olevaa opiskelijaa. Hevosia on Hingunniemessä 70. Oppilaitosten hevosmäärän keskeistä vertailua on esitelty lisää työn loppupuolella taulukossa 3.

Hevostalouden perustutkintoon valmistavissa oppilaitoksissa on noudatettava Opetushallituksen määrittämää ”hevostalouden perustutkinnon opetussuunnitelmaa ja tutkinnon perusteita”, jossa on määritelty opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. (Hevostalouden perustutkinto 2009.) Itse opetuksen oppilaitokset voivat järjestää

haluamallaan tavalla ja niinpä eri puolella Suomea oppilaitokset toteuttavat erilaisia toimintatapoja ja -malleja. Tähän osaan on kerätty eräiden oppilaitosten erityispiirteitä ja toimintamalleja, jotta niistä saatuja ideoita voitaisiin verrata ja käyttää mahdollisesti opinnäytetyössä.

Ypäjällä on käytössä nimikkohevoskäytäntö. Hevosenhoitajiksi opiskelevat henkilöt saavat kouluun tulleessaan nimikkohevosen, jonka hoidosta he vastaavat vähintään vuoden ajan. Nimikkohevosesta huolehtiminen on osa opintoja ja suoriutuminen arvioidaan. Opiskelija vastaa hevosen päivittäisestä hoidosta, kuten puhdistuksesta, siistimisestä ja hoidoista, esimerkiksi jalkojen kylmäyksestä. Hoitaja huolehtii varustehuollosta ja tarpeen mukaan korjaa varusteita. Tarvittaessa opiskelija huolehtii viikonloppuisin nimikkohevosen liikuttamisesta. Hoitajan kuuluu huolehtia hevosen kengitysväleistä, hampaiden raspauksien ajantasaisuudesta ja kirjata kaikki hoidot päiväkirjaan, esimerkiksi lääkitykset ja loishäädöt. Hoitajan suoriutumista arvioidaan nimikotarkastuksissa joita pidetään muutaman kuukauden välein. Paras hoitaja palkitaan ruusukkeella ja hyvällä maineella. (Nimikkohevoset 2011.)

Muun muassa Ypäjällä järjestetään leirejä ja ratsastustunteja ulkopuolisille asiakkaille. Ypäjällä toimii ratsastuskoulu, missä ratsastuksenohjaajalinjan oppilaat saavat harjoitella opettamista. Ratsastuskoulussa tarjotaan tunteja ympäri vuoden ja opetushevokset ovat suomenhevosia, puoliverisiä ja poneja. (Hevosopiston ratsastuskoulu 2011.)

Kaustisen raviopistolla on opetuskäytössä olevia hevosia 29, mutta niistä omia on tällä hetkellä vain kaksi (taulukko 2). Loput hevokset ovat ulkopuolisten yksityisten hevostenomistajien omistuksessa olevia hevosia, jotka ovat valmennuksessa ja opetuskäytössä Kaustisella. (Kaivolahti 2011.)

Kiuruvedellä talleissa hevosia on noin 70 ja kaikki niistä on opetuskäytössä olevia hevosia. Omien hevosten lisäksi opetuskäytössä on yksityisten hevostenomistajien hevosia. Omia hevosia on noin 75 % koko hevosmäärästä. (Ylä-Savon ammattiopisto, Hingunniemen opetusmaatila 2011.)

4 HEVOSET OPPILAITOKSISSA

4.1 Hevosmäärä oppilaitoksissa

Hevoselle on tärkeää, että liikunnan määrä on tasaista ja vaihtelevaa vuoden ympäri. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lepopäivät ja lepojaksot. Kaikkien hevosten liikkuttaminen tulisikin olla säännöllistä, tasaista ja suunniteltua. (Ulkoilu ja liikunta 2011).

Hevosmäärään oppilaitoksessa vaikuttavat hevosten käyttötunnit, käytön tasaisuus, kausivaihtelut ja sesongit, tilat ja harjoitusalueet sekä henkilökunnan määrä. Hippoksen www-sivun (Ulkoilu ja liikunta 2011) mukaan kaikkien hevosten liikkuttaminen tulee olla säännöllistä, tasaista ja suunniteltua. Liikunnan suunnittelussa otetaan huomioon lepopäivät ja -jaksot, mutta samoin myös riittävän vaihteleva, riittävä ja tasainen liikunta (Ulkoilu ja liikunta 2011).

Hevoselle on tärkeää, että se saa työnteon lisäksi myös lomailia ja laiduntaa laumassa vaihtelevassa maastossa, jolloin se voi kehittää lihaksiaan ja tasapainoaan (Viitonen & Koivula 2005, 33–35; Hevosen omistajan opas 2011, 15). Optimaalisen hevosmäärään tulee selvittää paljonko, milloin ja miten hevosia käytetään. Tarkkaa hevosmäärää tai kuinka monta oppilasta yhtä hevosta kohti tulisi olla, on yleisesti hankala määrittellä, koska sen ratkaisu koostuu niin monesta seikasta.

Työvoimaa hevosityrityksessä tarvitaan noin yksi henkilötyövuosi 8-10 hevosta kohden (Suomalaisen hevosalan katsaus 2010, 6). Oppilaitoksissa työllistyvät tallimestarit, ratsastuksen opettajat, ajo-opettajat, kengittäjät ja teoria-aineiden opettajat (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011).

4.1.1 Käytön tasaisuus

Jo eläinsuojelulaki (L 247/1996) velvoittaa huolehtimaan hevosen päivittäisestä ulkoilusta ja liikunnan saannista rasittamatta hevosta kuitenkaan liikaa (Eläinsuojelulaki 1996). Suosituksena pidetään, että kesäisin hevonen pääsisi päivittäin laitumelle (kuva 7). Kaikkien hevosten liikkuttaminen tulee olla säännöllistä, tasaista ja suunniteltua.

Liikunnan suunnittelussa otetaan huomioon lepopäivät ja -jaksot, mutta samoin myös riittävän vaihteleva liikunta. Lepojakson jälkeen hevosen rasituksen määrää tulee kasvattaa asteittain niin, että lihaksille ja jänteille jää aikaa vahvistua. Asiantunteva valmennus on tärkeää tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä. (Ulkoilu ja liikunta 2011.)

KUVA 7. Hevonen laitumella. Suosituksena pidetään, että kesäisin hevonen pääsisi päivittäin laitumelle. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Hevosen kova käyttö voi ilmetä tuki- ja liikuntaelinvammojen lisäksi myös haluttomuutena, rehun huonona maistumisena, niskurointina, käytöksen muuttumisena, apaattisuutena ja voimakkaana laihtumisena. Käytön ollessa vähäistä hevonen taas voi olla ylivireä, huonosti hallittavissa tai lihoa. Ongelmiin on syytä puuttua mahdollisimman nopeasti ja hevosen terveydentila tarkastaa. Ontuvan ja muuten sairaan hevosen tulee saada hoitoa ja lepoa, eikä sitä saa rasittaa. (Ulkoilu ja liikunta 2011.)

Kaikki hevoset tarvitsevat lepoa rasituksen vastapainoksi. Nuoret hevoset tottuvat rasitukseen vähitellen ja tarvitsevat lepoa fyysisen ja psyykkisen rasituksen vastapainoksi. Tauko pitää antaa ennen kuin hevonen kyllästyy, koska liian kovien vaatimusten edessä nuori hevonen voi muuttua helposti happamaksi ja alkaa suhtautua ihmisiin ja työntekoon kielteisesti. Säännöllisesti työtä tekevät hevoset pääsevät usein jossain vaiheessa vuotta ansaitulle lomalle. Kilpahevosen lomat määrää kilpa- ja valmennuskalenteri. Opetushevonen pääsee lomalle koulujen loma-aikoina ja vael-

lushevonen kauden loputtua tai huonoilla keleillä. Harrastehevosekset taas lomailevat kesällä laitumella tai esimerkiksi pimeillä syyssäillä. (Viitanen & Koivula 2005, 32.)

Hevosen pitäisi saada lomalla vaihtelevassa maastossa, jossa se voi kehittää lihaksiaan ja tasapainoaan sekä liikkua irtonaisesti. Paljon liikkuvassa laumassa hevonen pysyy myös notkeana eikä se liho. Tauko työnteosta ei ole välttämättä mieluinen hevoselle, jos olosuhteet tämän aikana stressaavat tai ovat tylsät. Hevosen kunto laskee nopeasti tallissa tai pienessä aitauksessa seisoskellessa ja pahimmassa tapauksessa tylsyys ja stressi saattavat laukaista stereotyyppistä käyttäytymistä. Raskasta työtä tekeväälle hevoselle noin kuukauden tauko työstä olisi hyvä pitää vuosittain, jotta hevonen ehtisi palautua. (Viitanen & Koivula 2005, 33–35.)

Hevosen paluu lomalta takaisin työhön on toteutettava hiljalleen, jottei hevonen kylälästy tai kipeydy liiallisesta rasituksesta. Loman syy vaikuttaa paljon siihen, miten hevosta voidaan alkaa palautella lomalta. Hevosen kuntotaso määrää sen kuinka hitaasti loman jälkeen tulee ottaa, esimerkiksi tervettä hevosta voi alkaa liikuttaa vähän kerrallaan, mutta jäykän tai kipeytyneen hevosen kanssa täytyy ottaa hitaammin. Hyvä kunto lähtee perusteellisesta käyntityöskentelystä, eivätkä nopeat pyrähdykset korvaa sitä, koska hidas ja nopea liikunta rasittavat erityyppisiä lihassoluja. Hevosen kuntoutus pitkän loman jälkeen lähtee siitä, millainen kunto hevosella on ennen loma-aikaa ollut ja mitä se on loman aikana tehnyt. Laidunlomalla olleen hevosen kunto ei välttämättä ole lainkaan laskenut jos se on ollut aktiivisessa laumassa. Karsinalepo laskee kuitenkin selvästi hevosen kuntoa ja lihakset hupenevat nopeasti. (Viitanen & Koivula 2005, 33–35.)

Peruskuntotyöskentely käynnissä on hyvää liikuntaa lihaville hevosille, joilla on huono kunto (kuva 8). Hevonen kuluttaa tehokkaimmin elimistönsä rasvakudoksia pitkäkestoisessa ja rauhallisessa työssä. Laihdutuslenkit käynnissä voivat kestää terveellä hevosella useita tunteja. (Viitanen & Koivula 2005, 35.)

Käytön epätasaisuutta ilmenee opetushevosten kohdalla koulujen loma-aikoina, jolloin hevosille ei ole liikuttajia. Sen vuoksi kesällä opetushevosekset saavat ansaitseman laidunkauden. Vaellustalleilla sesonkiajat rytmittävät kauden ja hevoset pääsevät lomalle kauden loputtua. Harrastehevosen käytössä voi ilmetä vaihtelua omistajan kiireiden mukaan. (Viitanen & Koivula 2005, 32.)

KUVA 8. Lomalla hevonen lihoo helposti. Kunnan heikentyessä lomalla on työhön palattava hitaasti ja aloitettava käyntityöskentelyllä. Valokuva Iina Hulkkonen 2011

4.1.2 Tilantarve ja harjoitusalueet

Tallin tai pihaton tulee olla hevoselle riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä mahdollisimman hyvin hevosen luontaiset tarpeet huomioon ottava. Hevosella tulisi aina olla mahdollisuus nähdä lajitovereitansa. Hevosen on myös voitava seistä tai olla makuulla luonnollisella tavalla. Makuupaikan tulee olla kuivitettu ja se on pidettävä puhtaana hevosta varten. Ilmanvaihtoon on kiinnitettävä huomiota, koska kosteus, pöly ja lantakaasut altistavat hevosta hengitystiesairauksille. Tallin optimilämpötila on 8-12 astetta ja valon määrän tulee olla sopiva. Hevonen ei myöskään saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. Karsinan ja pihaton tulee olla hevoselle pinta-alaltaan tarpeeksi suuri suhteessa hevosen säkäkorkeuteen. Tallin korkeuden tulee olla 1,5 kertaa hevosen säkäkorkeus, mutta aina kuitenkin vähintään 2,2 metriä. Esimerkiksi yli 160 cm korkean hevosen karsinan tulee olla vähintään 9 neliötä. (Hevosen omistajan opas 2011, 13–15.)

Hevoselle on tärkeää, että se saa liikkua vapaana laumassa tai laumamaisissa olosuhteissa varsinaisen työnteon lisäksi. Tarhan minimikoosta ei ole sääntöä, mutta suosituksena pidetään 500–1000 neliötä. (Hevosen omistajan opas 2011, 15.) Suorakaiteen muotoinen tarha aktivoi hevosia liikkumaan (Lehtinen 2010, 23). Tarhassa pitää olla hevoselle vähintään kolmeseinäinen säänsuoja sääoloja vastaan, jos tarhaus on kokopäiväistä, tapahtuu ilman valvontaa tai kestää useita tunteja päivässä

(kuva 9). Kun hevosia pidetään montaa samassa tarhassa, tulee alempiarvoisilla olla mahdollisuus väistää ylempiarvoisia. Tarhan pohjan tulee olla kunnossa ja pysyä riittävän kuivana jotta se on turvallinen hevosen liikkua. Tarhan pohjan tulisi kestää liikkuminen missä sääolosuhteissa tahansa. Tarhasta tulisi kerätä säännöllisesti pois lannat ja mahdolliset korsirehun tähteet. Aitamateriaalin tulee olla hevoselle turvallista ja kestävä, eikä piikkilankaa saa käyttää. (Hevosen omistajan opas 2011, 15.)

KUVA 9. Tarha missä on kolmiseinäinen säänsuoja, sekä hyvä ja pitävä pohja. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Kesäisin hevosen on suositeltavaa päästä päivittäin laitumelle ja hevosta kohden laidunalaan tulisi varata 0,25–0,5 hehtaaria (kuva 10). Laiduntamisen ollessa ympärivuorokautista tulee laitumen ja hevosten kuntoa sekä juomaveden riittävyyttä tarkkailla päivittäin. Myös hevosten kivennäis- ja suolansaannista tulee huolehtia. (Hevosen omistajan opas 2011, 15.)

KUVA 10. Kesäisin hevosen on suositeltavaa päästä päivittäin laitumelle. Kuvassa Harjun Oppimiskeskuksen connemaraponi Kirppu. Valokuva Iina Hulkkonen 2011

Harjoitusravirata on hyvä olla olemassa, koska radalla ajaminen on paljon turvallisempaan kuin yleisillä teillä. Radan pituuden olisi hyvä olla sellainen, että se mahdollistaa suoralla täyden vauhdin ajamisen. Raviradassa on usein 230 metrin suorat ja 270 metrin kaarteet ja se on selvästi ratsastuskenttää kovempi. Kun rata on kilpailukunnossa, raviradan pintaan pitäisi jäädä ravijälkenä vain selvä kavion jälki. Kastelun jälkeen radan koostumus pitäisi olla joustoltaan ja pidoltaan ”sienimäinen”, jolloin askeleesta ei jää rullausjälkeä. Ajouradan pohja on Suomessa lähes aina hiekkakivituhkasekoitetta (kuva 11). (Lehtinen 2010, 26.) Oppilaitosolosuhteissa ravirata on miltei välttämätön turvallisuuden vuoksi.

KUVA 11. Ravirata. Raviradan pohja on Suomessa lähes aina kivituhkasekoitetta. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Ratsastuskentän ja maneesin pohjan voi perustaa monilla eri materiaaleilla, mutta sen teossa on tärkeää ottaa huomioon ratsun jalkojen terveys ja ratsastajan turvallisuus. Pohjan tulee olla tasalaatuinen koko alueella ja se ei saa yllättää. Pohjan pintamateriaali on tehtävä siten, ettei se hypi jouston mukana. Sekoite on tehtävä myös sellaiseksi, että ratsun jalka ei töksähdä liian tiukkaan hiekkaan, vaan jalka pääsee siirtämään hiekkasekoitetta noin 20 mm. Liian tiivis tai liian joustava pinta voivat aiheuttaa jänteille rasitusvammoja. (Lehtinen 2010, 26–27.)

Usein ratsastuskentän tai maneesin koko määritellään lyhimmän kouluratsastusradan mukaan (20m x 40m). Pitkä kouluratsastusrata tarvitsee 20m x 60m ratatilan. Yleensä kuitenkin rata tehdään hieman isommaksi, jotta tilaa jää myös verryttelyalueille koulu- ja estekilpailuissa. Esteratsastuksessa kentän tai maneesin kooksi käy myös edellä mainitut kentän koot, mutta pitää ottaa huomioon mahdolliset kilpailujen asettamat vaatimukset ratsastusalan suhteen. (Lehtinen 2010, 26–27.)

4.1.3 Henkilökunta

Hevosmäärän lisääntyessä alan työllistyvyys kasvaa ja koulutettuja henkilöitä tarvitaan alalle koko ajan lisää. Työvoimaa tarvitaan noin yksi henkilötyövuosi 8-10 hevosta kohden. (Suomalaisen hevosalan katsaus 2010, 6.) Oppilaitoksissa työllistyvät

tallimestarit, ratsastuksen opettajat, ajo-opettajat, kengittäjät ja teoria-aineiden opettajat (Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu 2011).

Monessa oppilaitoksessa oppilaat hoitavat vuorollaan hevosia tallivuoroissa, mikä kuuluu heidän koulutukseensa. Oppilaitoksessa tallimestarin työhön kuuluu oppilaiden valvominen ja ohjaaminen hevosenhoitotyössä tallijaksojen aikana sekä hevostenhoitotyö ja myös hevosista vastuussa oleminen. Työtä tehdään tallimestareiden kesken vuoroin myös viikonloppuisin. Muutoin tallimestarin työtehtävät ovat hyvin samanlaisia kuin hevostenhoitajalla. (Heimala 17.5.2011.)

Tallityöntekijä tuntee hevoset sekä osaa käsitellä ja hoitaa niitä oikein. Hevostenhoitajan tulee olla itsenäinen ja oma-aloitteinen työskentelijä sekä omata vastuullisuutta. Hoitajan tulee viihtyä hyvin eläinten parissa sekä jatkuvasti ylläpitää ja kehittää hevosten käsittelytaitoaan. Hevostenhoitajan tulee olla hyväkuntoinen ja terve. Hevostenhoitajan työ ei sovellu rehu- tai eläinpölylle allergisille ihmisille. (Hevostenhoitaja 2011.)

Hevostenhoitajan palkkaus on Maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen mukainen. Ammattinetin mukaan (Hevostenhoitaja 2011) ”työntekijän henkilökohtainen tuntipalkka koostuu työn vaativuuden perusteella määräytyvästä työkohtaisesta palkasta, työntekijän pätevyuden perusteella määräytyvästä henkilökohtaisesta palkanosasta ja lisien perusteella määräytyvästä osuudesta”.

4.2 Hevosten käyttö oppilaitoksissa

Hevosten pääasiallinen käyttötarkoitus oppilaitoksissa on toimia opetuksen välineenä. Hevosalan toimintamuodot kuitenkin säätelevät, mihin asioihin oppilaita halutaan opettaa, koska hevosalalle halutaan moninaisia osaajia. Pussisen ja Thunebergin (2010, 21–32) mukaan hevosalan toimintamuotoja ovat hevoskasvatus, ratsastus, ravivalmennus, hevosten hoitopalvelut, siittola- ja oriasemapalvelut sekä vaellus- ja matkailupalvelut. Muita toimintamuotoja ovat ratsu- ja ratsastusvalmennus, ratsu- ja ravihevosten myynti, vammais- ja terapiaratsastus, hevosten vuokraus ja valjakkoajo (Pussinen & Thuneberg 2010, 21–32).

Hevosia on mahdollisuus käyttää opetuksen ulkopuolella esimerkiksi iltatunneilla, maastoratsastukseen tai vaellustoimintaan, vuokrata ihmisille tai käyttää leiritoimin-

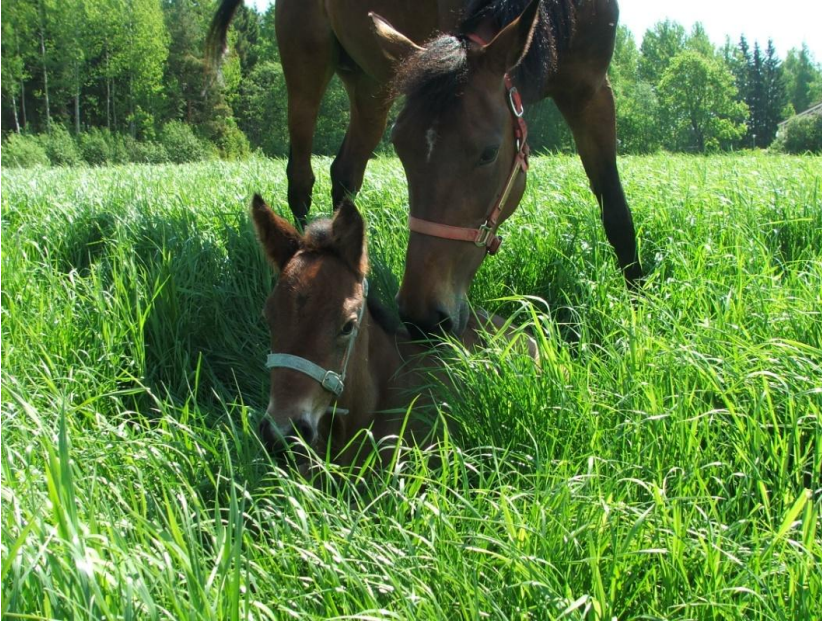
nassa. Mahdollisuuksia käyttää oppilaitoksen hevosia opetuksen ulkopuolella on monia. (Hevosopiston ratsastuskoulu 2011; Hevosten vuokraus 2011.)

Eläinsuojelulaki (L 247/1996) ja sitä tarkentava eläinsuojeluasetus (A 396/1996) määrittää hevosenhoidon minimivaatimukset, mitkä tulee ottaa hevosen käytössä huomioon. Niihin kuuluu muun muassa säännöllinen ruokinta ja veden saanti, hevosen huolenpitoon liittyvät asiat ja tasaisen liikunnan tarve. (Eläinsuojelulaki 1996; Eläinsuojeluasetus 1996.) Jos oppilaitos ei pysty tarjoamaan hevoselle opetuksen aikana tasaista liikuntaa, tulisi käyttö tasoittaa hiljaisina aikoina opetustuntien ulkopuolella.

4.2.1 Hevosten käyttö eri opetustarkoituksissa

Hevosalan toimintamuodot ohjaavat oppilaitosten toimintaa, koska alalle halutaan moninaisia osaajia. Siksi oppilaitoksissa pyritään opettamaan oppilaille mahdollisimman monipuolista hevostoimintaa. Pussisen ja Thunebergin (2010, 21–32) mukaan hevosalan toimintamuotoja ovat hevoskasvatus, ratsastus, ravivalmennus, hevosten hoitopalvelut, siittola- ja oriasemapalvelut sekä vaellus- ja matkailupalvelut. Muita toimintamuotoja ovat ratsu- ja ratsastusvalmennus, ratsu- ja ravihevosten myynti, vammais- ja terapiaratsastus, hevosten vuokraus ja valjakkoajo (Pussinen & Thuneberg 2010, 21–32).

Hevostalouden perustutkintoa suorittava opiskelija voi valinnaisten tutkinnonosien mukaan suuntautua johonkin näistä toimialoista: ravihevosten hoitaminen, ratsuhevosten peruskouluttaminen, hevoskasvatus (kuva 12), hevosharrastepalveluiden tuottaminen, kengittäminen, hevosvarusteiden valmistaminen ja ratsastuksen ohjaajana toimiminen. (Hevostalouden perustutkinto 2009, 10–13.)

KUVA 12. Kuvassa Harjun lämminverinen orivarsa vuonna 2011. Hevostalouden perustutkintoa suorittava opiskelija voi valinnaisten tutkinnonosien mukaan suuntautua esimerkiksi hevoskasvatukseen. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Ravihevosten hoitaja osaa hoitaa eri-ikäisiä ja eri valmennusvaiheissa olevia ravihevosia. Hän osaa auttaa valmentajaa varsojen ajo-opetuksessa. Ratsuhevosten peruskouluttaja osaa hoitaa kaikenikäisiä ratsuhevosia ja pystyy sisäänratsastamaan nuoria hevosia. Hevoskasvatukseen erikoistuneen hoitajan tulee pystyä käsittelemään erilaisia hevosia, maitovarsoja, nuoria hevosia ja siitoshevosia. Ratsastuksenohjaajan tulee pystyä peruskouluttamaan hevonen ja hänen ratsastustaitonsa on helppo A –tasolla. (Hevostalouden perustutkinto 2009, 10–13.)

Hevosharrastepalvelujen tuottamiseen erikoistunut työskentelee hevosharrastepalveluja tarjoavassa talliyriyksessä vastuullisena tallin ja hevostenhoitajana. Hän pystyy valjastamaan ja ajamaan hevosen sekä hänellä on hyvä perusratsastustaito. Kengittämiseen erikoistunut pystyy vuolemaan eri-ikäisten hevosten kaviot ja osaa tehdä peruskengityksen. Hän omaa kattavat perustiedot hevosen jalan anatomiasta ja fysiologiasta. Hevosvarusteiden valmistamiseen erikoistavat valinnaiset tutkinnon osat suorittanut osaa huoltaa, korjata ja valmistaa erilaisia hevosvarusteita. (Hevostalouden perustutkinto 2009, 12–13.)

4.2.2 Hevosten käyttö opetuksen ulkopuolella

Asiantunteva valmennus on tärkeää tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä (Ulkoilu ja liikunta 2011). Jos opetushevoselle ei pystytä opetuksen aikana tarjoamaan tasaista ja vaihtelevaa liikuntaa, on tämä mahdollista suorittaa hiljaisempina aikoina tuntien ulkopuolella. Hevosia on mahdollisuus käyttää esimerkiksi iltatunneilla, maastoratsastukseen tai vaellustoimintaan, vuokrata ihmisille tai käyttää leiritoiminnassa. Mahdollisuuksia käyttää oppilaitoksen hevosia opetuksen ulkopuolella on monia. (Hevosopiston ratsastuskoulu 2011; Hevosten vuokraus 2011.)

Oppilaitoksen yhteydessä voi asiakkaille tarjota esimerkiksi ratsastustunteja (kuva 13). Ypäjällä toimii ratsastuskoulu, missä ratsastuksenohjaajalinjan oppilaat saavat harjoitella opettamista. Ratsastuskoulussa tarjotaan tunteja ympäri vuoden ja opetushevoset ovat suomenhevosia, puoliverisiä ja poneja. (Hevosopiston ratsastuskoulu 2011.) Kesäisin on mahdollista järjestää leirejä oppilaitoksissakin, kuten esimerkiksi Ypäjän Hevosopistossa järjestetään. Oppilaiden ollessa muualla, on oppilaitoksessa leiriläisten tilaa majoittua. (Kesä- ja valmennusleirit 2011.)

KUVA 13. Ratsastaja tunnilla. Oppilaitos voi tarjota asiakkaille ratsastustunteja. Valokuva lina Hulkkonen 2004

4.2.3 Hoito ja ruokinta

Eläinsuojelulaki (L 247/1996) ja sitä tarkentava eläinsuojeluasetus (A 396/1996) määrittää hevosenhoidon minimivaatimukset, joihin kuuluu säännöllinen ruokinta ja veden saanti. Hevosen on myös päästävä päivittäin tarhaan jaloittelemaan. Hevosen päivittäisiin hoitotoimenpiteisiin kuuluu myös hevosen päivittäinen harjaus, kavioiden puhdistus, varusteiden kunnossapito ja puhdistus, terveydentilan seuranta, karsinan puhdistus ja kuivitus. Säännölliseen huolenpitoon kuuluvat myös kengitys, kavioiden vuolu, loishäätö, hampaiden raspaus ja rokotuksista huolehtiminen. (Eläinsuojelulaki 1996; Eläinsuojeluasetus 1996.)

Hevonen ruokitaan vähintään kolme kertaa päivässä mahdollisimman tasaisin annoksina, koska liian harvat ruokintakerrat huonontavat sen fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Hevosen valmennusajat on sovittava hevosen ruokinta-aikojen mukaan, koska hevosta ei voi treenata juuri ennen tai jälkeen ruoka-ajan. Rehun tarve vaihtelee hevosen käytön mukaan. Tärkein rehu on heinä, minkä pitää olla ravinteikasta, homeetonta, pölytöntä, lehtevää ja hyväntuoksuista. (kuva 14; Ruokinta 2011.)

KUVA 14. Hyvälaatuinen hevosenheinä on ravinteikasta, homeetonta, pölytöntä, lehtevää ja hyväntuoksuista. Valokuva lina Hulkkonen 2006

Väkirehuja annetaan hevoselle riippuen sen iästä, sukupuolesta, koosta, rodusta, valmennuksesta ja rehunkäyttökyvystä. Yleisimmin annettava väkirehu on kaura, mutta markkinoilla on monia muitakin hevosten väkirehuja. Tarpeen mukaan hevoselle annetaan myös kivennäis-, vitamiini ja suolalisää. Ruokintaan kannattaa perehtyä kokeneemman henkilön avustuksella tai kirjallisuudesta. Toipilaiden ja sairaiden ruokinnan suunnittelussa auttaa eläinlääkäri. (Ruokinta 2011.)

4.3 Hevosten uusiminen oppilaitoksissa

Hevosten uusimiseen oppilaitoksissa on hevoshankintojen tekeminen ja hevosten poistaminen eli lopettaminen tai myyminen. Hevosten uusimiseen vaikuttavat hevosten käyttöön vaikuttavat sairaudet, sekä hevosen käyttöikä.

Ennen hevosen hankintaa tulee miettiä tarkkaan, mihin käyttötarkoitukseen hevosta ollaan hankkimassa (Hevosen hankkiminen 2011). Opetushevosen tulee olla vankkarakenteinen ja kestävä, luotettava, kiltti ja tietenkin terve. Sen tulee olla vahva sekä fyysisesti että psyykkisesti, koska sen tulee sietää koko ajan vaihtuvaa ratsastajaa vuodesta toiseen. (Opetushevokset 2011.)

Ostotarkastus kannattaa tehdä aina hevosta ostaessa, koska siinä ostaja saa virallisen tiedon hevosen terveydentilasta ostohetkellä (Lehtola & Wegelius 2005, 65–68). Hyvän hevosen löytyessä ei ostamisessa kannata aikailla, koska uuden samanlaisen löytämiseen voi mennä aikaa (Lehtola & Wegelius 2005, 41).

Hevonen tulee lopettaa silloin, kun se on sairas, loukkaantunut tai muuten elämänsä päässä (Hevosen poisto 2011). Se saatetaan joutua lopettamaan esimerkiksi onnettomuuden vuoksi, äkillisen sairauden takia tai muusta eläinsuojelullisesta syystä (Leminen 2006, 42).

Yleisimpiä hevosten käyttöön ja niiden poistoihin vaikuttavia sairauksia ovat erilaiset ontumat, hengitystiesairaudet, kesäihottumat, mahahaavat ja ähkyt. Nivel tulehdus on yleisin ontumisen syy. Syynä siihen on yllirasittuminen, liian rankka valmennus, huonot valmennusolosuhteet, väärä kengitys, epäsäännölliset jalka-asennot, nyrjähdykset tai bakteeritartunnat. (Hyypä & Viitanen 2005.) Ähky on yleinen hevosen sairaus

ja se tarkoittaa kipua vatsalaukun alueella. Se voi olla hevoselle hengenvaarallinen. (Hyyppä & Viitanen 2004.)

Hevosen käyttöikä määräytyy käyttötarkoituksen mukaan ja on hyvin riippuvainen hevosta käyttävän henkilön taidoista (Hevonen on hyvä opettaja 2011). Nuoria hevosia ovat 3-5 vuotiaana ja aikuisiksi hevoset mielletään 5 ikävuoden jälkeen. Vanhaksi hevonen tulee yksilöstä riippuen 18–20 vuoden ikäisenä. (Kaimio 2004, 42.)

4.3.1 Hevoshankintojen tekeminen

Ennen hevosen hankintaa tulee miettiä tarkkaan mihin käyttötarkoitukseen hevosta ollaan hankkimassa, koska hevosen tulee olla luonteeltaan, koulutustasoltaan ja rakenteeltaan sellainen, että se soveltuu aiottuun tehtäväänsä. Esimerkiksi kilpahevosta etsiessä on aivan erilaiset kriteerit kuin opetushevosta etsiessä. (Hevosen hankkiminen 2011.)

Opetushevosen tulee olla vankkarakenteinen ja kestävä, luotettava, kiltti ja tietenkin terve. Sen tulee olla vahva sekä fyysisesti että psyykkisesti, koska sen tulee sietää koko ajan vaihtuvaa ratsastajaa vuodesta toiseen. Opetushevosen luonne on erittäin tärkeä asia, koska oppilaitoksessa hevosta käsittelevät myös vähemmän kokeneet hoitajat ja kaikkien tulee pystyä käsittelemään hevosta. Parhaat opetushevokset ovat usein aiemmin olleet kilpahevosia ja siirtyvät aktiivisen kilpauransa jälkeen opetushevosiksi. Näitä hevosia voidaankin sanoa opetusmestareiksi. (Opetushevokset 2011.)

Sopiva hevonen voi löytyä Internetin, lehti-ilmoituksen, asiantuntijan tai kasvattajan kautta. Hevoskaupassa on paljon käytössä niin sanottu ”viidakkorumpu”-menetelmä, mikä tarkoittaa, että halukas ostaja tiedottaa lähiympäristöönsä etsivänsä tietyn tyyppistä hevosta. Hyviä tarjouksia voi tulla hyvinkin nopeasti ja hyvä hevonen voi löytyä läheltä. (Lehtola & Wegelius 2005, 34–36.)

Hevosen kauppaan liittyvä arviointi käsittää hevosen näkemisen tallissa ja hevosen tarkastamisen oikein esitettynä paikallaan sekä sen liikkeiden arvioinnin maasta käsin esitettynä. Nuorten hevosten kaupoissa hevonen esitetään vapaana ja mahdollisesti myös irtohypyttään. Hevosen kokeilutilanteessa annetaan ensin myyjän esittää hevonen ajettuna tai ratsastettuna. Myöhemmin ostajaehdokas tai hänen asiantuntijansa voi tehdä koeratsastuksen tai -ajon jos hevonen yhä kiinnostaa. Yleensä mukana

on asiantuntija osaa viimeistään sanoa, onko hevonen hyvä ja sopiva sille aiottuun työtehtävään. Hyvän hevosen löytyessä ei ostamisessa kannata aikailla, koska uuden samanlaisen löytämiseen voi mennä aikaa. (Lehtola & Wegelius 2005, 41.)

Ostotarkastus kannattaa tehdä aina hevosta ostaessa, koska siinä ostaja saa virallisen tiedon hevosen terveydentilasta ostohetkellä. Ostotarkastus tulisi teettää aina eläinlääkärillä, joka on hevosiin erikoistunut ja tehnyt aikaisemminkin ostotarkastuksia. Joskus myyjä on saattanut tarkastuttaa hevosen ennen myymistä, jolloin kyseessä on myyntitarkastus. Jos tarkastus on tuore, se kelpaa usein ostajalle eikä erillistä ostotarkastusta tarvitse tehdä. Ostotarkastuksessa tutkitaan hevonen taivutuskokeilla, jolloin kutakin jalkaa taivutetaan kahdesti ja kunkin taivutuksen jälkeen hevosta juoksutetaan. Perusteellisen taivutuskokeen jälkeen hevoselle tehdään röntgentutkimus. Olisi hyvä, että eläinlääkäri näkisi tarkasteltavana olevan hevosen myös rasiuksessa, koska silloin voidaan kuunnella keuhkoja ja sydäntä. (Lehtola & Wegelius 2005, 65–68.)

4.3.2 Hevosten poistot

Hevosen tilastollinen ikä on noin 10 vuotta, vaikka se voi hyvin hoidettuna ja hyvissä oloissa elää 30-vuotiaaksi tai vanhemmaksikin (Leminen 2006, 42). Vanhin tiedetty hevonen oli nimeltään Old Billy ja se on elänyt 62-vuotiaaksi 1700–1800 -lukujen vaihteessa Englannissa. Hevonen alkaa saada usein ensimmäiset ikääntymismerkit jo alle 20-vuotiaana. (Salmi 2011, 68.)

Hyvin hoidettu hevonen voi elää yli 30-vuotiaaksi, joten pelkästään vanhuus ei anna aiheutta lopettaa hevosta tai siirtää sitä eläkkeelle. Ikääntynyt hevonen ei jaksakaan enää niin paljon fyysisesti kuin nuori, mutta se voi olla silti esimerkiksi loistava ratsu aloittelijalle. Vanha hevonen käy myös seurahevoseksi ja opettajaksi varsoille pihattoon. (Kaimio 2005, 233.) Oppilaitoksissa vanhoja hevosia ei taloudellisista syistä ole kannattavaa pitää, koska ne täyttäisivät silloin nuoren ja virkeän hevosen paikan.

Hevonen tulee lopettaa silloin, kun se on sairas, loukkaantunut tai muuten elämänsä päässä (kuva 15; Hevosen poisto 2011). Hevonen saatetaan joutua lopettamaan esimerkiksi onnettomuuden vuoksi, äkillisen sairauden takia tai muusta eläinsuojelullisesta syystä (Leminen 2006, 42). Sairaana hevosen myyminen kierto on väärin hevosta ja ostajaa kohtaan. Hevosen lopettamisesta tulee tehdä hevosen poistoilmoi-

tus Suomen Hippokselle mahdollisimman nopeasti poiston jälkeen. (Hevosen poisto 2011.

KUVA 15. Hevonen tulee lopettaa silloin, kun se on sairas, loukkaantunut tai muuten elämänsä päässä. Valokuva lina Hulkkonen 1998

Hevosen ruho on sivutuoteasetuksen (A 1774/2002) mukaan 2. luokan jätettä eikä siihen liity oikein käsiteltynä tautiriskiä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2002). Raato tai teurastuksessa elintarvikkeeksi kelpaamattomat osat on hävitettävä asetusten mukaisesti. Hevosta hankkiessa kannattaa miettiä jo valmiiksi miten hevosen aikoo loppusijoittaa. Asiassa on otettava huomioon ympäristönsuojelumääräykset, koska hevosta ei saa haudata joka paikkaan. Alueelliset vaihtelut voivat olla suuriakin, mutta viime kädessä eläinlääkäri auttaa selvittämään tilanteen. (Leminen 2006, 42.)

Lopetustapoja on kaksi erilaista: joko lopettaa hevonen lääkkeillä eläinlääkärin toimesta, jolloin sydän pysähtyy ja aivotoiminta lakkaa hapen puutteesta tai ampumalla oikeaan kohtaan päätä, jolloin luoti tai pulttipistoolin piikki lävistää aivokuoren ja seuraa välitön kuolema. (Leminen 2006, 42–43.)

4.3.3 Hevosten käyttöön ja poistoihin vaikuttavat sairaudet

Hevonen tulee tarkastaa päivittäin, koska silloin varmistutaan siitä että hevonen on täysin terve ja työkuuntoinen (Andersson & Lindberg 2003, 84). Hevosen säännöllinen terveydenseuranta voi edesauttaa vammojen löytymiseen ajoissa ja asioihin voidaan vaikuttaa aikaisessa vaiheessa ennen vamman pahentumista. Vammat ovat seurausta epätasaisesta tai liiallisesta käytöstä ja useimmat sairauksista on syynä hevosten poistoihin. Käsittelen tässä kappaleessa niitä yleisimpiä sairauksia, joiden vuoksi muuten toimintakykyinen hevonen joudutaan poistamaan käytöstä tai sen työskentely on rajoittunutta. Sairaudet ovat myös syynä ostojen hylkäyksiin.

Ontuma on hevosella yleinen poiston syy, koska hevonen on jaloillaan työtä tekevä eläin. Ontuma voi johtua esimerkiksi nivelongelmista tai jänne- ja hankosidevammoista. Nivel tulehdus on yleisin ontumisen syy. Nivelistä voi kipeytyä etujalkojen kavionivelet sekä etupolven-, takapolven-, kintereen- ja vuohisten nivelet. Syynä siihen on yllirasittuminen, liian rankka valmennus, huonot valmennusolosuhteet, väärä kengitys, epäsäännölliset jalka-asennot, nyrjähdykset tai bakteeritartunnat. Hoitona voidaan käyttää bliistrausta, kylmäystä tai lääkitystä. Toistuvat nivel tulehdukset voivat aiheuttaa nivelrikon. (Hyypä & Viitanen 2005.)

Jänne- ja hankosidevammat voivat syntyä jänteen hetkellisestä tai pitkään jatkuneesta yllirasituksesta tai liukastumisesta. Jalka turpoaa ja on lämmin, hevonen aristaa jänteen painelua ja ontuu. Toipilasajat ovat pitkiä ja uusintavammautuminen tavallista. Hoitona vammoihin ovat viilennys, tukiside ja lepo. Jänne- ja hankosidevammoihin ei ole nopeuttavaa lääkehoitoa. (Hyypä & Viitanen 2005.)

Hengitystieongelmat ovat hyvin tavallisia hevosella suurien keuhkojen vuoksi. Tavallinen hengitystieinfektio näkyy hevosella yskänä, kuumeena ja sierainvuotona ja se menee tavallisimmin ohi 4-5 päivässä. Sairastuneen hevosen täytyy antaa levätä ja sen voi ottaa takaisin töihin vasta, kun se on oireeton. Muuten se voi sairastua uudelleen, kun vastustuskyky on alhainen ja hengitystieongelmista voi tulla pitkäaikaisia. Raikas talli-ilma on hevoselle tärkeää hengitystieinfektioiden ja kroonisten allergioiden välttämiseksi (kuva 16). Hengitystieallergiasta kärsivä hevonen ei välttämättä yski, vaan sen kunto heikkenee ja se on epätavallisen väsynyt. (Andersson & Lindberg 2003, 113.)

KUVA 16. Hevosien keuhkot. Hevosella on suuret keuhkot ja sen vuoksi se tarvitsee paljon raikasta talli-ilmaa. Valokuva lina Hulkkonen 2011

Kesäihottuma eli yliherkkyys hyönteisten puremille on kutiava ihomuutos hevosella. Kesäihottuma on parantumaton tauti, minkä oireet yleensä pahenevat vuosien myötä. (Sykes & Niinistö 2011.) Kesäihottuma on hevoselle kiusallinen ja joskus myös erittäin tuskallinen vaiva. Tavallisimmat oireet ovat hännän ja harjan hankaaminen, mutta pahentuessaan hevonen hankaa koko kehoaan. (Hurme-Leikkonen 2007.) Paras ennaltaehkäisy kesäihottumaan on suojata hevonen loimella varhaisesta keväästä lähtien (kuva 17). Ihottuman voi saada mikä hevonen tahansa, mutta Suomessa yleisin se on suomenhevosilla ja islanninhevosilla. (Sykes & Niinistö 2011.) Kilpa- ja käyttöhevoselle tauti on ongelmallinen, koska se voi pahimmillaan tehdä valmentautumisen ja hevosen liikuttamisen mahdolliseksi (Hurme-Leikkonen 2007).

KUVA 17. Kesäihottuma voi pysyä kurissa loimen avulla. Kuvassa islanninhevostamma ihottumaloimessa. Valokuva lina Hulkkonen 2004

Mahahaavan aiheuttajana pidetään vääränlaista ruokintaa ja liian pitkiä ruokintavälejä, henkistä ja fyysistä stressiä ja loukkaantumisia. Se aiheuttaa haavaumia vatsalaukulle ja on aikuisella hevosella usein oireeton, mutta voi aiheuttaa karvan huonoa laatua tai huonoa suorituskykyä. Hoitona minimoidaan stressitekijöitä, lisätään ruokintakertoja ja käytetään erilaisia lääkkeitä. (Hyypä & Viitanen 2005, 10.)

Ähky on yleinen hevosen sairaus ja se tarkoittaa kipua vatsalaukun alueella. Ähky voi olla seurausta esimerkiksi liikunnan ja ruokinnan määrän vaihteluista, sisäloisista tai pilaantuneesta rehusta. Ähky voi olla hevoselle hengenvaarallinen. (Hyypä & Viitanen 2004.)

4.3.4 Hevosten käyttöikä ja siihen vaikuttavat tekijät

Hevoset kehittyvät hieman eri tahdissa, esimerkiksi rodun tai olosuhteiden vuoksi. Varsaksi hevosta sanotaan syntymästä kaksivuotiaaksi saakka. Kolmesta viiteen vuotiaat ovat nuoria hevosia. Aikuisiksi hevoset mielletään 5 ikävuoden jälkeen. Vanhaksi hevonen tulee yksilöstä riippuen 18–20 vuoden ikäisenä. Oikein hoidettu ja liikutettu hevonen elää pidempääkin. (kuva 18; Kaimio 2005, 42.)

KUVA 18. Vanha hevonen. Kuvassa 28-vuotias risteytysponitamma.

Valokuva Iina Hulkkonen 2007

Kun varsaa aletaan kouluttaa, alkaa sen käyttäminen. Kuitenkin ennen kuin varsa tai nuori hevonen otetaan päivittäiseen työhön, pitää ottaa huomioon hevosen rotu, hevosen luonne, työ mihin hevosta aiotaan, hevosen ikä ja kuinka hyvin se on fyysisesti kehittynyt. (Stanek 2009.)

Harrastehevonen voi olla miltei minkä ikäinen vain, mutta hevosen täytyy olla aina terve jos sitä ajetaan tai ratsastetaan. Opetushevosella on samankaltaiset kriteerit. Hyvän opetushevosen ikä voi vaihdella pikkuvarsasta kahteenkymmeneen ikävuo-teen käyttötarkoituksesta riippuen ja on hyvin riippuvainen ratsastajien taidoista. Kilpailuihin valmentautuminen tai uusien asioiden harjoittelu vaatii usein hieman ko-keneemman hevosen, mutta nuoren hevosen kanssa voi opetella nuoren hevosen käsittelyä ja kouluttamista. (Hevonen on hyvä opettaja 2011.)

Ratsastajainliitto on määritellyt, että ratsuhevosella voi alkaa kilpailla sinä kalenterivuonna, jona se täyttää 4 vuotta (kuva 19). 4-vuotiaalla hevosella saa osallistua yhteen enintään 100 cm korkeaan estekilpailuluokkaan tai helppo B-tasoiseen koulukilpailuluokkaan päivässä. Hevosen yläikärajaa kilpailusäännöissä ei ole määritetty. (Aluekilpailusäännöt 2011.)

KUVA 19. Ratsuhevosella voi alkaa kilpailla sen ollessa 4-vuotias. Valokuva Keijo Hulkkonen 2007

Ravikilpailusäännöissä hevosen ikä lasketaan syntymävuoden ensimmäisestä päivästä. Lämminveriset ravihevoset voivat aloittaa kilpailemisen kaksivuotiaina ja suomenhevoset kolmevuotiaina. Suomenhevoset saavat osallistua kuitenkin opetusläh- töön kaksivuotiaina ensimmäinen syyskuuta alkaen. Ravikilpailuoikeutta ei ole enää suomenhevosilla, jotka ovat yli kuusitoistavuotiaita, eikä lämminverisillä jotka ovat yli neljätoistavuotiaita. (kuva 20; Hevosen ikä ja kilpailuoikeus 2011.)

KUVA 20. Lämminveristen lähtö ravikilpailuissa. Ravikilpailuoikeutta ei ole enää suomenhevosilla, jotka ovat yli kuusitoistavuotiaita, eikä lämminverisillä, jotka ovat yli neljätoistavuotiaita. Valokuva lina Hulkkonen 2007

5 CASE: AINEISTO JA MENETELMÄT

5.1 Opinnäytetyön tarve

Opinnäytetyön aihe on saatu Harjun Oppimiskeskus Oy:ltä, joka on opinnäytetyön toimeksiantaja. Oppimiskeskus on toisen asteen hevosoppilaitos, mikä kouluttaa hevostenhoitajia ja ratsastuksen ohjaajia Virojoella. Opinnäytetyön aihe, hevosten lukumäärä, on ollut pitkään keskusteltu aihe oppilaitoksessa, koska hevosmäärän tarve on eri vuodenaikoina erilainen. Syksyisin hevosia tuntuu olevan oppilaitoksessa liian vähän ja keväisin hevosia on liikaa niiden vaihtelevan käytön tarpeesta johtuen.

Oppilaiden loma-ajat, kaksoistutkinnon suorittajien lukio-ajat ja oppilaiden työharjoittelut oppilaitoksen ulkopuolella vaikuttavat muun muassa siihen, kuinka paljon hevosia milloinkin tarvitaan. Yleisesti hevosia tarvitaan eniten syksyisin, koska silloin hevosten kanssa tapahtuvia opetustunteja on eniten koulussa. Keväisin taas hevosia on välillä liikaakin ja kaikille hevosille ei menneinä vuosina ole riittänyt työtä ja liikuntaa. Hevosten hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää että liikunnan määrä ja laatu olisi tasaista ympäri vuoden.

Hevosia tarvitaan opetukseen ja opetuksen suunnittelun tulisi olla sellainen, että hevosia on oppitunneille riittävästi saatavilla. Esimerkiksi ruuhka-aikoina on joskus Harjussa jouduttu ratsastustunneilla tekemään jotain muuta, koska hevosia ei ole ollut tai ne ovat menneet liikaa. Ajetunneilla ruuhka on näkynyt niin, että oppilaita on ollut kärryillä kaksi ja hevoset ovat saattaneet olla valjaissa useampia kertoja päivässä.

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, koska se on ikään kuin lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Siitä puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Siinä on kuitenkin ennalta tiedossa eräänlaiset teema-alueet eli haastattelun aihepiirit, jotka rajaavat haastattelua. Teemahaastattelussa kysymysten muotoilu rakennetaan suosituskysymysten avulla ja kysymysalue on pääpiirteittäin määritetty. Koehenkilömäärä voi olla teemahaastattelussa melko pieni. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 35,38.)

Strukturoimattomassa ja puolistrukturoidussa haastattelussa saadaan paljon tutkimuksen kannalta epärelevanttia tietoa. Haastattelu on tutkijan kannalta huomattavasti vaativampi tiedonkeruumuoto kuin kyselylomake. Haastattelumenetelmän hyvänä puolena pidetään, että haastateltavat voidaan suostutella vastaamaan paremmin kuin lomakehaastattelussa. Nauhat on kuitenkin huomattavasti työläämpiä purkaa, kuin lomakkeelle vastatut tiedot. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 14–16.)

Teemahaastatteluun voi liittyä myös joitakin ongelmia. Ongelmia saattaa ilmetä, jos haastattelija ei ole aikaisemmin haastatellut ja menee harjoittelematta tilanteeseen. Kysymystekniikassa saattaa olla esimerkiksi virheitä. Haastateltava tai haastattelija saattaa olla tilanteesta ahdistunut, jolloin asiasta ei tule mitään. Haastattelutilanteessa saattaa olla myös ulkoisia häiriötekijöitä, joiden vuoksi haastattelu ei onnistu. Haastattelu edellyttää rauhallista paikkaa. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 103–107.)

Ongelmiin voi varautua ainakin osaksi käyttämällä esihaastattelua, jonka tarkoituksena on testata haastattelurunkoa, aihepiirin järjestystä ja kysymysten muotoilua. Koehaastatteluiden jälkeen, voidaan mahdollisesti vielä kysymyksiä muokata. Samalla haastattelija saa harjoitusta haastattelutekniikasta ja haastatteluiden keskimääräinen pituus selviää. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 57.)

Käytin tiedonkeruumenetelmänä opinnäytetyössäni haastattelua, koska näin sain parhaiten haastateltavien omat mielipiteet julki. Haastateltavia oli helpompi suostutella vastaamaan haastatteluun, kuin nimettömään lomakehaastatteluun. Haastatteluisissa pystyin kontrolloimaan esimerkiksi vastausten pituutta, koska haastattelussa on suuremmat mahdollisuudet motivoida kohdehenkilöitä kuin esimerkiksi lomakehaastattelussa. Sain kaikilta tarvittavat vastaukset ja pyysin täsmentämään vastauksia, jos jotain epäselvää ilmeni.

Haastateltavia oli niin vähän (11), että kyselylomake ei olisi vielä antanut todellista kuvaa tilanteesta. Lomakehaastattelussa tarvitaan suurempi tutkimusjoukko. Teemahaastatteluun päädyin, koska halusin saada monipuolista ja syvällistä tietoa aiheesta, eli hevosten sen hetkisestä määrästä ja nykytilanteeseen vaikuttavista tekijöistä. Haastattelujen kuluessa pystyin muokkaamaan kyselyä haluamallani tavalla ja haastateltavat saivat kertoa kysymysten ulkopuolelta mieleen tulevia asioita.

Teemahaastattelu valittiin, koska teemahaastattelun koehenkilömäärä voi olla pieni, toisin kuin lomakehaastattelussa määrä on usein suuri. Haastattelu oli hyvä tässä

tilanteessa, koska halusin haastatella nimenomaan hevosten kanssa töitä tekeviä ja niistä vastaavia henkilöitä. Muuten nykyhetken arvioiminen olisi ollut vaikeaa.

Teema-alueet valittiin kolmeksi eri osa-alueeseen, hevosmäärä, hevosten käyttö ja hevosvalinnat, koska arveltiin niiden tuovan parhaiten vastauksia Harjun Oppimiskeskuksen hevosmäärän kartoittamiseen. Jotta saataisiin kokonaiskuva hevosmäärästä, täytyy myös hevosten käyttöä ja valitsemista tarkastella teema-alueissa omina osa-alueinaan. Haastateltavilta kyseltiin muun muassa hevosten käyttömääriä, hevosten poistojen syitä ja millaisia yhteisiä toimintamalleja oppilaitokseen on hevosten hankintaa varten luotu. Teemahaastattelua ohjaavat kysymykset on esitelty kokonaisuudessaan liitteessä 1.

5.3 Tiedonantajat ja aineiston keruu

Haastattelut nauhoitettiin, koska näin mahdollistui haastatteluvuorovaikutuksen kulun tarkastelu ja sen analysointi. Nauhat toimivat myös muistin välineenä, koska niiden avulla tilanteeseen voidaan palata aina uudelleen, tulkinnat voidaan tarkastaa ja haastattelusta voidaan raportoida tarkemmin. Ennen haastatteluiden nauhoittamista, tulee kysyä lupa haastateltavalta. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 14–15.)

Haastateltavalle tulee kertoa haastattelun tarkoituksesta ja että niistä saatuja tietoja käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti. Haastateltavat esiintyvät anonymyminä tutkimusraportissa eli opinnäytetyössä. Kenenkään haastateltavan henkilöllisyyttä ei julkaista, eikä mitään sellaista mistä heidät voisi tunnistaa. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 17.)

Halusin selvittää haastatteluiden avulla Harjun Oppimiskeskuksen hevosilanteen eli onko hevosia tarpeeksi, liikaa vai liian vähän. Haastatteluun osallistui 11 henkilöä, jotka tekevät työtä oppilaitoksessa hevosten kanssa ja ovat hevosalan ammattilaisia. Haastatteluilla oli tarkoitus saada luotettava, perusteltu ja asiantunteva kuva Harjun oppimiskeskuksen hevosilanteesta. Haastateltavia ei tarvinnut houkuttaa haastattelun vastaamiseen, koska saimme mahdollisuuden tehdä haastattelut työajalla ja aikojen sopimisen helpottamiseksi merkitsimme haastatteluajat jokaisen lukujärjestykseen.

Haastateltavilta kysyttiin lupa nauhurin käyttöön ja kerrottiin nauhojen asianmukaisesta hävittämisestä. Kaksi haastatteluun osallistuvista kieltäytyi haastattelun nauhoittamisesta, joten heidän kohdallaan pyrin kirjoittamaan heidän sanomansa mahdollisimman tarkasti ylös. Nauhoittamattomat haastattelut jäivät enemmän oman muistamisen varaan, koska kaikkea ei ollut haastattelutilanteessa ehtinyt kirjoittaa ylös.

Haastateltaville kerrottiin haastattelun tarkoituksesta ja että niistä saatuja tietoja käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti. Heille kerrottiin myös, että nauhat tuhoetaan asianmukaisesti. Haastateltaville kerrottiin, että he esiintyvät anonymineen tutkimusraportissa eli opinnäytetyössä. Kenenkään haastateltavan henkilöllisyyttä ei julkaista eikä mitään sellaista mistä heidät voisi tunnistaa. Ennen haastatteluita haastateltavalle tarkennettiin, mistä asioista halusin saada tietoa opinnäytetyötä varten.

Ennen haastattelun alkua haastateltavalle kerrottiin, että hän saa kertoa myös haastattelukysymysrunгон ulkopuolelta mieleen tulevista asioista, kunhan ne vain täsmäävät teema-alueisiin. Haastattelut etenivät siten, että haastateltaville lähetettiin ennen haastatteluita sähköpostilla kysymykset valmiiksi. Haastattelut olivat ilmapiiriltään tavallisia keskusteluja, joita ohjailin haastattelurungon kysymyksillä. Keskustelujen pituus vaihteli viidestätoista minuutista puoleen tuntiin. Keskimääräinen haastatteluaika oli kaksikymmentä minuuttia. Haastattelujen pituus riippui haastateltavan innokkuudesta keskustella aiheesta ja heidän mielipiteidensä sekä ratkaisuehdotusten määrästä. Haastattelut sujuivat hyvin lukuun ottamatta yhdessä haastattelussa tapahtunutta pientä keskeytystä.

Teema-alueet, jotka ohjailivat haastatteluita, olivat hevospäärä, hevosten käyttö ja hevosvalinnat. Tutkimuskysymykset, jotka ohjailivat haastatteluita, on esitelty liitteessä yksi tarkemmin. Haastateltavilta kyseltiin muun muassa onko hevosten käytön suhde sopiva, millainen voisi olla optimi hevospäärä, miksi hevosia poistetaan Harjussa ja miten hevoshankinnat ovat yleisesti sujuneet. Ennalta määritettyjen kysymysten lisäksi haastateltavilla oli mahdollisuus kertoa omia mielipiteitään myös kysymysten ulkopuolelta, kunhan ne täsmäsivät teema-alueisiin.

5.4 Aineiston analysointi

Teemahaastattelun avulla kerätty aineisto on runsas ja työläs, koska aineistoa syntyy yleensä paljon. Aineiston analysointi onkin suurempi vaiva kuin sen kerääminen. Aineiston käsittely ja sen analysointi olisi hyvä tehdä mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen, jotta tärkeät yksityiskohdat eivät pääse unohtumaan. Tämän jälkeen päätetään analyysitapa ja päästään analysoimaan. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 108–109; Aaltola & Varri 1997, 41–43.)

Ensimmäiseksi haastatteluiden jälkeen aineisto litteroidaan eli kirjoitetaan haastattelu sanasta sanaan puhtaaksi. Tämän jälkeen valitaan analyysimenetelmä. Aineistoa voi lukea ja lukea, kunnes omaksuu siitä tärkeät asiat ja analysointi onnistuu. Aineisto voidaan myös litteroinnin jälkeen järjestää takaisin teemoihin, jonka jälkeen jokaisen teeman alla on kaikki saman teeman vastaukset. Teemoja voi myös koodata värein. Teemahaastattelun hyvä puoli on, että sitä on usein helpompi alkaa analysoida, kuin esimerkiksi laadullista tutkimusta. (Aaltola & Varri 1997, 41–43.)

Haastatteluiden analysoinnissa voi käyttää sisällönanalyysia, mikä auttaa analysoimaan dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysi on kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysi väljänä teoreettisena kehyksenä. (Silius 2005; Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Aineiston luotettavuutta voidaan testata esimerkiksi siten, että käytetään jotain toista haastattelijaa ja katsotaan saadaanko samanlaisia tuloksia aiheesta. Aineiston luotettavuuden kannalta olisi parempi, että haastattelijoita ei olisi montaa. Luotettavuus on pienempi, mitä enemmän on haastattelijoita. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 128–130.)

Haastatteluiden analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä ja paneudutaan analysoimaan tiettyä osa-aluetta kerrallaan. Nauhoitetut haastattelut purettiin sanasta heti haastatteluiden jälkeen ja purettiin sanan tietokoneelle. Litteroitua aineistoa syntyi 20 sivua rivivälillä puolitoista. Litteroinnin jälkeen haastatteluita kuunneltiin vielä useita kertoja läpi, jolloin mahdolliset kirjoitusvirheet korjaantuivat ja lauseet tarkentuivat. Tämän jälkeen aineisto järjestettiin takaisin teemoihin, niin että jokaisen teeman alla olivat kaikki saman teeman vastaukset ja teemat koodattiin värein. Teema-alueet ovat hevosmäärä, hevosten käyttö ja hevosvalinnat.

Teemahaastattelun analysoinnissa ja analysointiprosessissa haastateltavat esiintyvät joka kohdassa anonyymeina. Kenenkään haastateltavan henkilöllisyyttä ei julkaista, eikä mitään sellaista mistä heidät voisi tunnistaa. Tämä asia kerrottiin haastateltaville myös haastattelun yhteydessä. Sisällön analysoinnissa jokaisen haastateltavan kertoma on yhtä tärkeä ja jokaisen sana tulee yhdenveroisesti julki, kun haastattelut ensin kirjoitetaan sanasta sanaan auki ja sen jälkeen järjestetään takaisin teemoihin, hevosmäärään, hevosten käyttöön ja hevosvalintoihin.

6 TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön teemahaastattelun tulokset eli tutkimustulokset. Haastattelun tulokset on lueteltu tässä osassa tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä (liite 1). Selvitän kussakin kohdassa tutkimuksessa selvinneitä asioita suorine lainauksineen. Suorat lainaukset on luettavuuden helpottamiseksi *kursivoitu* ja sisennetty.

6.1 Hevosmäärä

Monen haastateltavan mielestä Harjun Oppimiskeskuksessa oli määrällisesti tarpeeksi hevosia, mutta niiden käyttö tulisi jaksottaa uudelleen. Melkein kaikissa haastatteluissa esille nousi oppilaitoksen ongelmiksi ratsastus- ja ajotuntien määrän tasapainottaminen vuositasolla, mikä ei haastatteluhetkellä toiminut. Tämän moni päätteli sen vuoksi, koska monena vuonna keväisin hevoset ovat jopa kuukausia liikuttamatta tai liikkuvat vain satunnaisesti.

Hevosmäärästä kysyttäessä kukaan haastateltavasti ei osannut tarkalleen sanoa kuinka paljon hevosia oppilaitoksessa tulisi olla jotta pärjättäisiin. Monen haastateltavan mielestä hevosmäärä on hankala kysymys varsinkin heidän tilanteessaan, kun tarve on kausittain erilainen. Jos opetustunteja olisi viikoittain tasaisesti, saattaisi tämä hevosmäärä olla haastateltavien mielestä tällä hetkellä hyvä.

”Hevosmäärä on hankala kysymys, koska hetkittäin niitä on liikaa ja hetkittäin aivan liian vähän. Hevosmäärää ei ole mitoitettu, ratsastustuntimäärää ei ole koskaan kartoitettu niin että olisi laskettu oikea hevosmäärä.”

Muutaman haastateltavan mielestä hevosia voisi olla määrällisesti enemmänkin. Niin kipeät ja ”pikkuvikaiset” hevoset pystyisivät lepäämään silloin kun niiden tarvitsee. Hevosia voisi myös olla enemmän, koska hevosmäärää pitäisi oppilaitoksessa ajatella haastateltavan mukaan oppilaiden kannalta. Haastateltavan mukaan oppilaat eivät opi kentän laidalla seistessä tai sylkkäin kärryillä istuessa. Oppilaiden pitäisi päästä tekemään, jotta he oppisivat.

Monen haastateltavan mielestä hevosia voi olla määrällisesti oikea määrä, mutta laadullisesti pitäisi hevosia vaihtaa toisenlaisiin. Hevosissa ei välttämättä ole mitään vikaa, mutta ostohetkellä ei ole tarkasti tiedetty millaista hevosta on lähdetty hankkimaan ja tulos on tässä. Erään haastateltavan mielestä ratsupuolelle on hankittu liiankin laadukkaita hevosia ja niillä on hirveän vähän käyttöä, koska kaikki eivät pysty niitä liikuttamaan. Hevosia pitäisi ratsastaa läpi useammin, koska muuten niiden taidot eivät pysy yllä. Silloin on haastatteluiden mukaan turhaan ostettu kallis hevonen.

Tähän mennessä tallin karsinapaikkamäärä on haastateltavien mukaan rajoittanut uusien hevosten hankkimista. Jos tilaa olisi ollut, uusia hevosia olisi saatettu haastateltavien mielestä jo ostaa. Ratsutallissa on koko ajan tyhjillään noin kuusi karsinaa ratsastuksenopettajaopiskelijoiden hevosia varten, kun he tulevat lähijaksoille hevosensa kanssa. Karsinat eivät ole aina kuitenkaan riittäneet heille, vaan viime vuosina opettajaopiskelijoiden hevosia on ripoteltu oppilaitoksen omiin talleihin sekä kahteen alueella sijaitsevaan yksityistalliin. Hevosia saataisiin haastateltavan mielestä lisää, jos kaikki ratsutallin 34 karsinaa olisivat omassa käytössä. Haastateltavan mukaan ratsastuksenopettajaopiskelijoita varten voitaisiin rakentaa ”kurssitalli”, johon opettajaoppilaat saisivat sijoitettua lähijaksojen ajaksi omat hevosensa. Tämä talli olisi hyödyksi majoituskapasiteettina hevosille myös silloin, kun oppilaitoksessa järjestetään suurempia kilpailuita.

Haastatteluissa tuli ilmi, että Harjun vuosisuunnitelmaa (liite 2) muuttamalla voisi nykyisellä hevosmäärällä ehkä tulla toimeen. Opetustuntien suunnittelu lähtee liikkeelle vuosisuunnitelmasta. Silloin kun vuosisuunnitelmassa on vihreää, niin oppilaat ovat oppilaitoksessa ja kun on muita värejä, niin oppilaat ovat jossain muualla kuten lomalla, työssäoppimassa, lukiossa tai jossain muualla. Vuosisuunnitelmasta huomaa, että koko syksy on merkattu vihreällä ja keväällä maksimissaan puolet on vihreää. Vuosisuunnitelmassa keväällä monena viikkona on koulussa paikalla ainoastaan kuusi opiskelijaryhmää kun syksyllä monena viikkona niitä on puolet enemmän.

”Mä lähtisin tasapainottamaan tätä suunnitelmaa eli oppilaita tulisi olla syksystä kevääseen suunnilleen saman verran talossa, miten se nyt vaan olisi mahdollista. Silloin saattaisi olla mahdollista että nykyiselläkin hevosmäärällä tultaisiin ihan hyvinkin toimeen.”

”Suunnittelu pitäisi saada koko vuodelle ja sen pitäisi olla ammattitaitoista, kuunnella ratsastuksenopettajia ja raviopettajaa.”

6.2 Hevosten käyttö

Hevosten tekemät käyttötunnit eivät olleet haastateltavien mielestä tasaisia ja syynä he pitivät käytön suunnittelemattomuutta. Lukujärjestyksiä tarkemmin suunnitteleamalla hevosten käytöstä saataisiin tasaisempaa eikä ylikuormapiikkejä silloin pääsisi syntymään. Monet haastateltavat mainitsivat että käytön tasaisuutta pitäisi lisätä, koska ylikuormapiikit vähentävät hevosen käyttöikä.

Haastatteluissa tuli ilmi, että syksyllä hevosilla on tiukempaa ja enemmän työtä, koska silloin on paljon oppilaita paikalla. Keväällä hevosilla on taas löysempää ja hevoset kaipaivat silloin enemmän liikuntaa. Monen haastateltavien mukaan hevosilla ei ole ollut tähän mennessä ylitsepääsemätöntä työmäärää, mutta liikunnan tasoittaminen olisi hevosystävällisempää ja säästäisi hevosia. Ongelmakohtina haastateltavat mainitsivat oppilaiden loma-ajat ja työssäoppimisajat oppilaitoksen ulkopuolella, jolloin ei ole oppilaita ratsastamaan ja ajamaan hevosia. Erään haastateltavan mielestä liikuntaa tulisi olla yhdellä hevosella kaksi tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa.

”Yhden hevosen käyttömäärä pyritään pitämään sopivana, mutta koska viikot ovat niin erilaisia tulee liikunnan määrästä ja laadusta epätasaista. Välillä liikuntaa on liian vähän ja välillä rasitusta taas liikaa. Tasaista käyttöä ei pystytä toteuttamaan, ainakaan ympäri vuoden.”

”Tällä hetkellä liikunnan määrä vaihtelee, syksyllä jotkut hevoset menee kolmea tai neljääkin tuntia päivässä silloin kun on ruuhka ja sitten välillä joudutaan tekemään jotain muuta ratsastustunneilla kun ei ole hevosia tai ne ovat menneet liikaa. Ja sitten taas keväällä ne menevät yhtä tuntia tai ei yhtään tuntia ja oppilaat sitten hiki päässä iltaliikuttaa niitä ettei ne nyt ihan jäis seisomaan.”

Opetushevosten ylikuormitusta voidaan havaita haastateltavien mielestä vireystilan laskuna ja rasitusvammoina. Yleisimpiä rasitusvammoja ovat oppilaitoksessa olleet haastateltavien mielestä jännevammat ja niveltulehdukset. Ylikuormitusta voidaan havaita oppilaitoksessa erään haastateltavan mukaan sairaskertomuksista. Ne heijastuvat siellä.

Hevosten alikuormitusta voidaan havaita haastateltavien mielestä esimerkiksi turhana vilkkautena, lihomisena ja kunnan heikentymisenä. Eräässä haastattelussa tuli ilmi, että hevoset kestää kuitenkin henkisesti ehkä paremmin Harjussa kun niillä on lepotaukoja välillä.

Haastatteluissa selvisi, että pitkältä tauolta siirtyminen täysipainoiseen työntekoon pitäisi tehdä hevosille portaittaiseksi. Hevosen terveys ei kestä, jos pitkältä tauolta siirrytään täysipainoiseen työntekoon liian nopeasti. Tällöin hevonen on hyvin altis erilaisille rasitusvammoille. Suuri riski haastatteluiden mukaan on esimerkiksi laidunlevosta normaalikäyttöön siirtymisessä jos siirtymävaihe ei ole tarpeeksi hidas. Silloin hevosia alkaa pudota käytöstä pois sairauslomille. Haastatteluiden mukaan hevosen terveyden kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että tauolta palattaisiin työntekoon hitaasti ja nousujohteisesti. Haastatteluiden mukaan kuitenkin viime vuosina tuntien suunnittelussa ei ole otettu asiaa huomioon.

”Kun mennään alikuormituksesta ylikuormitukseen, niin silloin on suuret rasitusvammojen syntymisen riskit.”

Haastatteluissa tuli ilmi, että esimerkiksi kesän 2011 hevosten laidunloman jälkeen hevosille annettiin mahdollisuus rauhalliseen lomalta palautumiseen vain viikon ajan. Sen jälkeen oli pakko alkaa hypätä esteitä, koska oppilaiden estekokeita oli suunniteltu vain muutaman viikon päähän. Hevoset eivät saaneet mahdollisuutta toipua lomasta rauhallisesti. Haastatteluiden mukaan tätä tapahtuu kuitenkin vuosittain.

”Joka vuosi on esimerkkinä kun loman jälkeen hevoset lähtevät liikkeelle niin ensimmäisenä ne laitetaan hyppäämään esteitä. Lukkareissa lukee esteratsastus, että siinä on se opetuksen suunnittelu. - - Tämä tapahtuu vuosittain.”

Psykkistä rasittumista voidaan havaita haastateltavien mielestä myös helposti. Hevoset voi tulla kiukkuisiksi ihmistä kohtaan, olla apaattisia tai hermostuneita tai ne eivät syö. Tietyt pakkoliikkeet eli stereotyyppinen käyttäytyminen voi haastateltavien mielestä kertoa psykkisestä rasittumisesta. Stereotyyppistä käyttäytymistä on esimerkiksi imppaaminen eli ilman nieleminen, kutominen eli painon siirtely etujaloilla puolelta toiselle ja karsinan lattian kaivaminen. Hevoset voivat myös syödä karsinan kaltereita ja potkia seiniä. Haastatteluiden mukaan psykkinen rasittuminen aiheuttaa myös mahahaavaa, mutta se on oppilaitosympäristössä usein vaikeampaa havaita

kuin esimerkiksi näkyvät pakkoliikkeet. Haastatteluissa tuli ilmi, että eri hevoset näyttävät psyykkiseen rasittumisen eri tavoin. Herkemmillä hevosilla oireet näkyvät helpommin.

”Hälinä stressaa hevosia, koska ratsutallissa kun hälinä aamulla alkaa niin se loppuu vasta illalla. Ravitallissa on päivällä usein rauhallisempaa.”

Haastateltavien mielestä hevosmäärässä ei ole otettu huomioon mahdollista hevosten sairastumista, eikä tallin koko anna mahdollisuutta ottaa enempää hevosia. Yhdellä kertaa sairaana on keskimäärin 5-10 % tallin hevosista. Haastateltavien mukaan yhden hevosen sairastuessa muut hevoset tekevät sairastuneen työt. Etenkin este-kohevosten sairastuessa muut joutuvat tekemään enemmän töitä, koska niitä hevosia on lähtökohtaisesti vähemmän.

”Hevosista yhtä aikaa sairaina on vaihteleva määrä. Joskus saattaa viisikin tipahtaa yhtäkkiä pois ja joskus ei oikeastaan yhtään. Kolme on varmaan koko ajan kipeinä.”

”Hevosten määrää voitaisiin pitää pienempänä jos me oikeasti tiedettäisiin kuinka monta hevosta me tarvittaisiin per päivä, viikko ja kuukausi. Silloin tuntimäärä olisi jaettu niille tasaisesti ja käyttöä olisi helpompia valvoa, yhden poissaolevan käyttömäärä pystyttäisiin jakamaan tasaisesti muille rasittamatta niitä hetkellisesti liikaa.”

Fyysisen rasituksen määrä ja laatu eivät tällä hetkellä haastateltavien mielestä vaihtelee riittävästi, koska fyysisesti raskaita koepiikkejä tulee ratsuilla vastaan ajoittain. Jos tuntisuunnitelmat tiedettäisiin aikaisemmin, voitaisiin hevosten käytön määrän ja käytön laadun tasaisuutta mitoittaa uudelleen. Tuntisuunnitelmat auttaisivat myös ratsastuksen ja ajon opettajia suunnittelemaan opetustuntejaan tarkemmin. Opettajan olisi helpompi miettiä etukäteen esimerkiksi opetuskauden tavoitteet ja tuntisuunnitelmat tietyille oppilasryhmille. Tämä auttaisi myös oppilaiden oppimista kun opettaja tuntisi heidät hyvin ja osaisi tarttua heti heidän mahdollisiin heikkouksiin. Haastatteluiden mukaan opettajat tietävät tällä hetkellä tulevat opetustuntinsa vain muutamien viikkojen päähän ja opetusryhmät saattavat myös vaihdella.

”Opetussuunnitelman mukainen opetus ja hevosten käytön yhteensovittaminen on tällä hetkellä vähän monimutkaisempi yhtälö.”

Tällä hetkellä voi moni ratsastusryhmä olla samaan aikaan tekemässä ratsastuskokeita, milloin hevosille tulee paljon samoja ja rankkoja harjoituksia. Jos käytön ja laadun tasaisuutta suunnittelisi uudelleen, niin yhdelle hevoselle ei tulisi esimerkiksi kuukauden pätkää esterataharjoituksia vaan se hevonen pääsisi myös välillä helpommille tunneille ja maastoon.

Harjun hevosia käytetään haastateltujen mukaan tuntien ulkopuolella aivan satunnaisesti. Ravipuolella käydään kilpailuissa vähän, mutta ratsupuolelta ei ollenkaan. Teemapäivinä saattaa olla esimerkiksi ratsastusnäytöksiä ja ryhmille tarjotaan tilauksesta talutusratsastusta tai hevosajelutusta. Opetushevosia käytetään kuitenkin kursseilla, joita järjestetään Harjussa, esimerkiksi kengityskurssilla ja vammaisratsastusleirillä. Ratsastustunteja ei järjestetä ulkopuolisille.

Haastatteluiden mukaan Harjun hevosilla ei pääsääntöisesti käydä ulkopuolella kilpailuissa. Haastateltavien mielestä opetushevonen ei voi olla samanaikaisesti kilpahevonen. Jompikumpi pitää haastateltavien mielestä valita mutta molempia ei voi saada. Ravihevosilla käydään kuitenkin muutamat kilpailut vuodessa, mutta ratsuilla ei ollenkaan. Hevosilla ei käydä ulkopuolella kilpailuissa haastatteluiden mukaan sen vuoksi, että kilpailupaikalle tarvittaisiin aina valvoja, koska olisi liian riskialtista päästä oppilaita hevosten kanssa keskenään kilpailuihin. Harjun omiin kilpailuihin oppilaat saavat kuitenkin osallistua opettajan luvalla. Harjussa järjestetään haastatteluiden mukaan eritasoisia ratsastuskilpailuita ja harjoitusravikilpailuita. Ratsastuskilpailuita järjestetään Harjussa harjoituskilpailu-, alue- ja kansallisella tasolla.

6.3 Hevosten uusiminen

Hevosten poistojen syinä haastateltavien mielestä olivat suurimmaksi osaksi terveydelliset syyt tai se, ettei hevonen sopinut oppilaitokseen. Joskus poistuman on aiheuttanut onnettomuus tai äkillinen sairastuminen. Yleisimpiä terveydellisiä syitä olivat krooniset viat, esimerkiksi ontumiset ja yskimiset. Usein hevosen ikä tulee vastaan ja jaksaminen sekä terveydentila alkavat heiketä. Hevosia ei laiteta kiertoon, vaan ne menevät teuraaksi tai ne lopetetaan.

Monen haastateltavan mukaan hyviä opetushevosta pitää hoitaa ennen kuin se lopeetaan ja todeta ettei se enää parane. Syyksi haastateltavat sanoivat että hyvää opetushevosta on niin vaikeaa löytää tilalle, että mieluummin halutaan hoitaa ensin ja tekee päätökset vasta sitten. Toiset haastateltavista taas olivat sitä mieltä, että hevosia hoidetaan aivan liikaa ja liian kalliilla rahalla sekä liian pitkiä aikoja. Heidän mielestään päätökset pitäisi tehdä nopeammin. Erään haastateltavan mukaan hevosia hoidetaan ja niiden annetaan parantua pisimmillään noin puoli vuotta.

”Hevosten poistaminen ei ole riittävän nopeaa, vaan kipeitä hevosia pidetään liian kauan syömässä. Ne vievät turhaa tilaa ja aikaa henkilökunnalta.”

Hevosten ostossa on haastateltavien mielestä onnistuttu pääsääntöisesti hyvin. Hevosia hankitaan vuosittain vaihtelevasti 5–10. Joskus hevosia on tarjottu oppilaitokselle suoraan ja ne hevoset ovat olleet erään haastateltavan mielestä todella hyviä. Hevosten ostoja mietitään paljon, hevosia kokeillaan opettajan ja oppilaiden voimin ja joskus niitä saadaan koeajallekin. Haastateltavien mielestä opetushevosen ostossa tulisi ensisijaisesti ottaa huomioon, että hevonen on luonteeltaan ja terveydeltään hyvä.

Kalliimmat hevoset käyvät haastateltujen mukaan ennen ostoa ostotarkastuksissa ja niitä tutkitaan röntgenkuvat. Terveystila on myös yksi tärkeä mittari hevosen ostossa ja erään haastateltavan mukaan monen hevosen osto jää jo tarkastukseen kun ne eivät läpäise sitä. Vaivaisia hevosia ei haluta, koska ne vaivaantuvat oppilaitosoloissa muutenkin. Haastateltavan mukaan ostotarkastuksessa tehdään ontumis-, sydän- ja hengitystietutkimus. Lisäksi tutkitaan lihaksiston symmetrisyys. Haastateltavan mielestä jalkojen terveystila on tärkein, eikä hengitystieongelmaisikaan haluta, koska ne tarvitsevat erilaiset talliolosuhteet kuin mitä Harjussa on tarjota. Haastateltavan mukaan yksi sydämen sivuäänellä ostettu hevonen sai Harjussa sydänkohtauksen, joten niitäkin vältetään.

Hevosvalinnoissa on onnistuttu haastateltavien mielestä hyvin, mutta joitakin huonojakin hevosvalintoja on joskus tehty ja niitä tulee väistämättä. Huonot hevosvalinnat ovat olleet haastateltavien mielestä jo valmiiksi sairaita tai niiden luonne ei ole käynyt oppilaitokseen. Hevonen ei välttämättä ole kestänyt koko ajan vaihtuvaa ratsastajaa, suurta tallia tai hälinää. Haastatteluiden mukaan jos hevosesta on heti huomattu että

se ei sovi oppilaitokseen, niin on yritetty saada hevonen pois kaupan purulla tai vaihtaa toinen hevonen tilalle.

Huonot hevosvalinnat ovat olleet haastateltavien mielestä ilkeitä hevosia, jotka eivät karsinassa tai liikuttaessa käyttäydy asiallisesti. Jotkut hevoset ovat voineet olla sellaisia että lyhyen ajan jälkeen ne on alkaneet esimerkiksi pukittaa ratsastajia selästä tai olla mahdottomia muuten. Tämä on voinut johtua haastateltavan mukaan esimerkiksi siitä, että hevonen on mennyt edellisessä asuinpaikassaan kolme tuntia päivässä ja Harjussa se meneekin vain kolme tuntia viikossa. Ja sitten kun hevonen on temppuilemisen vuoksi jätetty käyttämättä, se on temppuillut vielä enemmän. Haastateltavien mukaan joskus on ollut myös huonoa tuuria ja ostettu hevonen on kuollut jo muutaman kuukauden jälkeen ostohetkestä ähkyyn.

Kun hevosta lähdetään ostamaan, pitäisi sen tuleva käyttötarkoitus ja hintataso haastateltavien mielestä tietää ja vasta sitten miettiä millainen ostettavan hevosen tulee olla. Ratsastuksen ohjaajille sopivan hevosen tulee osata kouluratsastusta helppo Atasolla ja hypätä 110 cm:n esterataa. Hevostenhoitaja-opiskelijoille riittää, että hevonen on kiltti, varmaluonteinen ja tasainen eikä hevosen tarvitse osata suorittaa. Hevoset eivät ole kuitenkaan välttämättä samanlaisia hevositysilöitä. Ajohevosen tarvitsee olla lähinnä kiltti ja tasainen ajaa.

Hevostenostojen toimintatavat ja resurssit tulevat haastateltavien mukaan esimiestaholta. Resursseihin kuuluu esimerkiksi, kuinka pitkälle ajetaan katsomaan hevosta, ketkä käyvät kokeilemassa, kuinka paljon käytetään hevoseen rahaa ja kuinka paljon valitsemiseen käytetään aikaa. Haastateltavien mukaan oppilaitoksessa hevosen ostaminen on tehty mahdollisimman vaikeaksi. Haastateltavien mukaan kilpailuttaminen ja tarjousten pyytäminen ei ole se tapa, miten hevossauppaa käydään normaalisti, koska ne eivät oikein sovellu siihen.

Haasteltujen mukaan oppilaitoksen henkilökunta ei voi myöskään käyttää suhteitaan hyväksi. Suhteiden avulla saataisiin kuitenkin tieto hyvistä opetushevosista. Haastateltavien mukaan hevosala on Suomessa niin pieni, että kaikki tuntee toisensa ja suhteiden avulla saa parempaa ja nopeammin. Ilman suhteiden käyttöä hevosen osto menee erään haastateltavan mukaan hakuammunnaksi ja ei jos myyjää ei tunne ollenkaan, ei voi olla varma mitä saa. Haastateltavan mukaan suhteiden käyttäminen auttaisi paljon hevosten ostamisen ongelmassa.

”Suhteita ei voida käyttää myöskään ettei kukaan pääse syyttämään, että kaverille olis jobattu sitä sun tätä tai maksettu niin ja niin paljon.”

Haastateltavien mukaan lopulliset päätökset tekevät henkilöt, jotka eivät käytä hevosia. Hevosen osto on haastatteluista tullun tiedon mukaan Harjussa pitkä ja hierarkkinen prosessi, kun taas hevoskaupassa normaalisti toimitaan nopeasti. Haastateltujen mukaan hyvät hevoset menee nopeasti ja huonot jää pyörimään myyjille. Haastateltujen mukaan pitkä hevosenostoprosessi aiheuttaa sen, että Harjussa ollaan aina vähän myöhässä ja joku muu on ehtinyt ostaa hyvän hevosen ennen kuin se on Harjussa käynyt lausuntokierroksen läpi.

Hevoskauppa oli haastateltavien mielestä hankalaa oppilaitostasolla, koska hevosen hankkijoita ja mielipiteitä on niin paljon. Monen haastateltavan mielestä toimivaa toimintamallia hevosten ostamiseen ei ole, vaikka niistä onkin monta kertaa sovittu.

”Ostojärjestelmää pitäisi virtaviivaistaa niin että yksi ihminen menisi rahat taskussa ostamaan hevosen. Ajohevoset ovat olleet ihan halpoja niin kyllä sellaisen voisi yksi ihminen ostaa.”

”Opetushevosten hankkiminen on hankalaa, meidän tarpeisiin vastaavia hevosia (ratsuja) on meidän budjetilla hankala hankkia ja vaikea saada.”

Hevosten ostoissa pitäisi tarkemmin sopia ennen ostotilannetta mihin tarkoitukseen ostettava hevonen halutaan. Yleensä erään haastateltavan mukaan etsitään kaikille kaikkea, kun ostetaan hevosia. Haastateltavan mukaan Harjuun on vuoden aikana katsottu noin viittätoista hevosta, joista kaksi on valittu kun on päästy yhteisymmärrykseen siitä millainen hevonen halutaan.

Haastateltavien mukaan hevosen paras ostoikä voisi olla 5–10 vuotta. Monen haastateltavan mukaan hevonen voisi olla yli seitsemänvuotias, jos hevosta ei ala kukaan siihen koulutettu henkilö ratsastaa. Oppilaitoksen strategiana on haastateltujen mukaan ollut hevosaineksen nuorentaminen, mutta hevonen ei saa olla liian nuori eikä tietenkään liian vanha. Haastateltujen mukaan joskus on kuitenkin saatettu ostaa vanhempikin hevonen, esimerkiksi 15-vuotias opetusmestari, jos on ajateltu että se palvelee vielä muutaman vuoden.

6.4 Muuta haastatteluissa ilmennyttä

Haastatteluissa tuli ilmi ehdotus, että ratsastustuntien suunnittelu voisi lähteä jo siitä että mitä mikäkin hevonen tekee oppilaitoksessa. Voisi olla esimerkiksi erikseen ohjaajien ja hoitajien hevoset. Vanhemmat hevoset voisivat tehdä helpompia tunteja ja käydä maastossa. Osaavimmat hevoset voisivat tehdä ohjaajien tunteja, koska nyt osaavimmat ja vaikeimmat hevoset saattavat jäädä käyttämättä, kun kaikki ei niille pärjää. Haastateltavan mukaan osaavat ohjaajaopiskelijat menevät turhaan niillä kilteillä hevosilla, kun he pärjäisivät vaikeammillekin. Näin kaikille hevosille saataisiin hommia. Liikunnan vaihtelevuutta tulisi kuitenkin näin tehdessä valvoa, että hevosen liikunnasta ei tulisi liian yksitoikkoista.

Haastatteluissa tuli ilmi, että hevosten käyttöä olisi helpompi valvoa, jos tietyillä opettajilla olisi tietyt hevoset tai hevosryhmät vastuullaan. Silloin he tuntisivat hevoset paremmin ja tietäisivät helpommin, milloin hevonen on sairas tai milloin terve. Haastateltavan mielestä, jos hevoset olisivat aina tietyn opettajan vastuulla, myös hevosten käyttö olisi vastuullista. Tällä hetkellä kukaan ei ole haastateltavien mukaan vastuussa hevosten lopullisesta käytöstä. Jos käyttö olisi valvottua ja vastuullista, hevoset eivät jäisi viikoiksi seisomaan. Tällä hetkellä haastatteluiden mukaan kukaan ei ole vastuussa tai kiinnostunut siitä, kuka liikuttaa sillä välin kun ne jäävät seisomaan. Vastuussa oleva opettaja voisi myös läpiratsastaa hevosiaan ja hevosten opetustasoa saataisiin pidettyä paremmin yllä.

Haastatteluissa ehdotettiin hevosten sairasteluista puhuttaessa, että oppilaitoksen omat tallit tulisi saada terveille hevosille. Sairaille hevosille voisi ottaa käyttöön oman sairastallin, koska muuten sairaat vievät turhaa tilaa tallissa ja aikaa henkilökunnalta. Hevosten kanssa tulisi haastatteluiden mukaan tehdä nopeampia ratkaisuita tai sitten siirtää sairaita hevosia omaan yksikköönään paranemaan jolloin talli olisi terveille. Haastatteluissa tuli myös ilmi, että kaikki oppilaitoksen talleissa olevat hevoset eivät ole kokoaikaisessa opetuskäytössä, vaan esimerkiksi vain muutaman tunnin viikossa. Näitä hevosia ovat esimerkiksi kolmevuotiaat koulutettavat hevoset. Nämä hevoset voitaisiin haastatteluiden mukaan myös siirtää opetushevosten alta tällaiseen sairastallin tyyppiseen ratkaisuun.

Haastatteluiden mukaan Harjussa ei ole oikeaa kengityspajaa, missä voisi turvallisesti järjestää oppilaiden kengityksen opettamista. Tällä hetkellä oppilaat ovat kengittäneet opettajan johdolla tallin käytävällä kaiken hälinän keskellä. Haastatteluiden mu-

kaan kengityspaikan tulisi olla tilava ja valoisa, jotta se olisi oppilaille ja hevosille turvallinen. Tällä hetkellä käytävällä tai pesupaikalla kengittäminen on hankalaa, koska ne paikat on tarkoitettu muille toimille ja hälinä voi häiritä keskittymistä.

Haastateltujen mielestä opetushevokset voisivat tienata rahaa asiakkaiden kanssa, esimerkiksi ratsastustuntitoiminnalla. Näin hevosille saataisiin lisää käyttöä hiljaisempina aikoina ja rahoilla voitaisiin ostaa uusia hevosia.

Harjoitusalueiden riittävyys oli monen haastateltavan mielestä haastatteluhetkellä hyvät. Muutaman haasteltavan mielestä ajoreittien pohjista ei kuitenkaan ollut huolehdittu haastatteluhetkellä. Haastateltavan mielestä asian ratkaisemiseksi tulisi kehittää kunnollinen systeemi, että ajopohjat pysyisivät kunnossa. Haastateltavan mukaan hevosten ontumaviat tulevat ajopaikoista suoraan, joten ne pitäisi olla kunnossa. Muuten eläinlääkäri vie haastateltavan mielestä rahat ja hevosten aika menee sairaustellessa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA MAHDOLLISET MUUTOSEHDOTUKSET

Johtopäätöksissä teema-alueet on eritelty omiksi kohdiksi ja johtopäätökset on kirjoitettu jokaisesta osa-alueesta erikseen. Johtopäätöksissä käsitellään muun muassa kysymyksiä: Mitä haastatteluissa tuli ilmi? Mitä kirjallisuuden perusteella tiedetään asiasta? Onko ristiriitoja? Mitä suosittelen asiasta itse?

7.1 Hevosmäärä

Hevosmäärä on askarruttanut pitkään Harjun Oppimiskeskuksen henkilökuntaa, koska joskus hevosia on liikaa ja joskus liian vähän. Tämä johtuu osittain siitä, että Harjun opetuksen jaksottamisen vuosisuunnitelmasta (liite 2) on tehty syksypainotteinen. Keväällä oppilaita on koulussa vähän, koska silloin parhaimmillaan kahdeksan luokkaa on samanaikaisesti tekemässä työssäoppimisjaksoa koulun ulkopuolella. Vuosisuunnitelmaa muuttamalla oppilasvirrasta saataisiin tasaisempaa ja hevosten määrän ja käytön suunnittelu olisi paljon helpompaa.

Vuosisuunnitelmasta voidaan huomata, että kolmannen vuosikurssin oppilaat ovat 20 opintoviikkoa työssäoppimisjaksolla Harjun ulkopuolella. Työssäoppimisjaksojen aikataulusta tulisi mielestäni muokata siten, että kaikki oppilaitoksen oppilaat eivät menisi työssäoppimaan samanaikaisesti. Osa oppilasluokista voisi tehdä työssäoppimisjaksonsa syksyllä ja osa heistä voisi tehdä sen keväällä. Tällöin oppilasvirrasta tulisi tasaisempaa, hevosille olisi keväälläkin käyttöä ja Harjun Oppilaitoksessa tehtäviin tallivuoroihin olisi oppilaita tasaisemmin.

Osasyynä liian vähään hevosp määrään voi myös olla ajoittain hevosten sairastumiset, poistot ja ettei uutta hevosta löydetä heti korvaamaan menetettyä tai sairastunutta. Hevonen saatetaan menettää yllättäen esimerkiksi sen sairastuessa ähkyyn tai katkaistessa jalkansa. Jos moni hevonen sairastuu samanaikaisesti, joutuvat äkkiä muut hevoset kovemmalle rasitukselle toisten sairastaessa ja taas ne sairastuvat. Pahimassa tapauksessa tästä voi syntyä kierre. Eläinsuojelulaki (L 247/1996) velvoittaa huolehtimaan hevosen päivittäisestä liikunnan saannista rasittamatta hevosta kuitenkaan liikaa. Sairastumisia ja varsinkin rasitusvammojen syntymistä voitaisiin ehkäistä antamalla tasaista liikuntaa ja varomalla hevosten altistumista liian kovalle rasituksel-

le. Liian kovalle rasitukselle hevoset joutuvat tällä hetkellä näyttökoepiikkien ja syksyn aikaan.

Kun hevosia on ollut vähän ja niitä olisi tarvittu enemmän, ei lisää ole voitu ottaa, koska tallitilat eivät olisi silloin riittäneet. Harjussa on tällä hetkellä kaksi tallia ja varsapihatto, jotka ovat kaikki täynnä. Tarvittaisiin uusi talli, jos haluttaisiin ottaa enemmän hevosia. Vanhojen tilojen hyödyntäminen olisi myös mahdollista, mutta silloin jouduttaisiin ottamaan yksityistallit oppilaitoksen käyttöön tai ainakin toinen niistä. Tilaa alueella uudellekin tallille olisi, mutta mielestäni hevosmäärän suuri lisääminen kuitenkin ole tarkoituksenmukaista. Hevosia on nyt jo joinakin kausina liikaa ja hevoset eivät liiku kesällä ja talvella paljoakaan ja esimerkiksi loma-aikoina ne seisovat kokonaan. Hevosten lisääminen ei tällä hetkellä olisi perusteltua, koska hevoset joutuvat seisomaan silloin kun ei ole oppilaita niitä liikuttamaan. Jos hevosmäärää lisättäisiin, pitäisi hevosille saada hiljaisemmille kausille liikuttajat.

Haastatteluissa tuli ilmi, että tallitilat eivät tahdo riittää esimerkiksi silloin kun ratsastuksenopettajat tulevat lähijaksoille ja tuovat omat kurssihevosensa mukanaan. Ratsastuksenopettajan tutkinto kestää noin vuoden ja neljä kuukautta, jonka aikana on 15 viiden päivän pituista lähiovetusjaksoa. Näinä aikoina (varsinkin talvikausina) on jouduttu turvautumaan yksityistallien karsinapaikkoihin, silloin oppilaitos on maksanut yrittäjille tallipaikoista vuokraa. Oppilaitoksen tulee järjestää ratsastuksenopettajaoppilaiden hevosille karsinapaikat, koska koulutusmaksu sisältää karsinapaikan perusehuineen lähiovetuspäivinä.

Jos Harjuun päätettäisiin, että hevosia haluttaisiin ostaa lisää, mutta uutta tallia ei silti haluttaisi rakentaa, voisi haastatteluiden mukaan sairastalli joutilaille hevosille olla hyvä ratkaisu. Sairastalliin menisivät kaikki sairaat ja joutilaat hevoset, jolloin varsinaiset tallit olisivat käyttöhevosille. Se voisi olla joku pieni talli, esimerkiksi ravitallin vieressä sijaitseva pieni alatalli pienine tarhoineen. Sairaiden hevosten hoitaminen voi olla pitkä prosessi, esimerkiksi niveltulehduksessa toipumisaika on usein kuukausia. Jos sairastalli saataisiin, voitaisiin talliin ottaa ainakin väliaikaisesti lisää hevosia opetustarkoituksiin. Haastatteluissa arveltiin, että koko ajan hevosista 3–5 on koko ajan sairaina. Tämän tietäen voitaisiin hevosia pitää koko ajan enemmän opetuskäytössä.

Haastatteluiden mukaan Harjun valmennusalueet ovat täysin riittäviä ja puitteet hyvät, mutta ajoreittien kunnossapitoon pitäisi keksiä jonkinlainen ratkaisu, jotta lenkit

kestäisivät kunnossa. Reittejä tulisi kunnostaa säännöllisesti, jotta ajoreittien pohjat olisivat hevosille ja ajajille turvallisemmat. Valmennusolosuhteet ovat avainasemassa hevosen terveyteen, esimerkiksi nivel- sekä jänne- ja hankosidevammojen syntyimisessä.

Opinnäytetyötä tehtäessä kävi ilmi, että kaikkien oppilaitoksen hevosten ei tarvitse välttämättä olla omia. Esimerkiksi Kaustisen raviopistolla on vain kaksi omaa hevosta ja loput hevoset ovat yksityisten hevostenomistajien hevosia. Nämä hevoset ovat oppilaitoksella ammattivalmentajien valmennuksessa ja samalla opetuskäytössä. Myöskään Ylä-Savon ammattiopiston toimipaikassa Hingunniemessä Kiuruvedellä eivät ole kaikki opetushevoset omia, vaan ainoastaan 75 %. Muut hevoset ovat yksityisten hevostenomistajien omia, mutta ne ovat opetuskäytössä.

Voidaankin kysyä, miksi kaikkien hevosten tulisi olla omia? Karkeasti ajateltuna vain näyttökoehevosten olisi hyvä olla oppilaitoksen omia, koska niille asetettuja kriteereitä ei moni hevonen täytä. Näyttökoehevosten tulee olla kouluratsastuksessa helppo A-tasolla ja esteillä 110 cm -tasolla. Lainahevoset voisivat olla oppilaitoksen henkilökunnan hyväksymiä opetuskäyttöön sopivia kilttejä ja rauhallisia hevosia. Lainahevosia voisi saada opetuskäyttöön esimerkiksi lainaamalla oppilaitoksen oppilailta hevosia maksua vastaan, ottamalla ravihevosia valmennukseen talviajaksi tai ottamalla hevosia vuokralle ylläpitoa vastaan.

Maksuna lainahevosten omistajille heidän hevostensa käytöstä voisi olla esimerkiksi, että tallipaikka on opetushevosille ilmainen tai jokin muu rahassa mitattava korvaus. Näiden hevosten käyttö voisi sovittuina päivinä olla esimerkiksi tunnin tai kaksi päivässä, jolloin hevosen omistaja pystyisi vielä halutessaan ratsastamaan tai ajamaan hevosellaan. Vaarana vieraiden hevosten käyttöön saattaisi olla hevosten vaihtuvuus, mutta korvauksen ollessa hyvä voisi opetuskäyttöön tarjottavia hevosia olla jopa jonoksi asti. Hevosen pitäminen täyshoitotallissa on nimittäin hinnakasta ja opiskelijan tulot usein pienet.

Joissakin oppilaitoksissa, esimerkiksi Kaustisella, otetaan talviajaksi ravihevosia valmennukseen ja hoitoon. Hevosten omistajat maksavat hevostensa hoidosta oppilaitokselle ja hevosia käytetään silti opetuskäytössä. Hevosia voisi saada vuokralle ylläpitoa vastaan talvikausiksi. Tällöin oppilaitos saisi hevosen käyttöönsä ilmaiseksi, mutta maksaisi hevosen hoitokustannukset.

Oppilaitoksen tulee tarjota oppilaille hevoset, koska mielestäni oppilaitostoiminta ei voisi perustua siihen, että kaikkien oppilaiden olisi tuotava omat hevoset mukanaan. Esimerkiksi ratsastuksenohjaajille tarvittavat hevoset ovat kalliita, koska niiden tulee olla laadukkaista ja osata kansallisten ratsastuskilpailuiden alimpien luokkien veroisia tehtäviä. Ratsastuksenohjaajalle tarvittava valmiiksi koulutettu hevonen voi maksaa 15 000 € ja enemmänkin, joten oppilailta ei voisi mitenkään vaatia tuomaan niin kallista hevosta mukanaan. Tällöin lajin pariin ei olisi mahdollisuus kuin vain niillä, kenen vanhemmat ovat rikkaita tai kenellä on hyvät lainan takaajat.

TAULUKKO 3. Eräiden hevosoppilaitosten hevosmäärät oppilasta kohden

Oppilaitos	Opiskelijamäärä	Hevosmäärä	Hevosmäärä oppilasta kohden
Harjun Oppimiskeskus	160 ¹	60 ¹	0,375
Pudasjärvi	76 ²	30 ³	0,395
Ruukki	69 ⁴	16 ⁴	0,232
Asikkala	74 ⁵	26 ⁶	0,351
Kaustinen	80 ⁷	29 ⁷	0,36
Ypäjä	280 ⁸	150 ⁹	0,534
Kiuruvesi	130 ¹⁰	70 ¹⁰	0,538

¹ (Kunnaala 2011.)

² (Ruttonen 2011.)

³ (Talli, maneesi ja koulutila 2011.)

⁴ (Laitinen 2011.)

⁵ (Kurvi 2011.)

⁶ (Hevostalli 2011.)

⁷ (Kaivolampi 2011.)

⁸ (Tenkanen 2011, 48.)

⁹ (Hevonen on hyvä opettaja 2011.)

¹⁰ (Aalto 2011.)

Taulukossa 3 esitellään Suomen eräiden hevosoppilaitosten hevosmäärät oppilasta kohden. Harjussa on hevosia hiukan vähemmän, kuin muissa toisen asteen hevosoppilaitoksissa Suomessa keskimäärin. Harjussa hevostalouden opiskelijoita on 160 ja hevosia 60. Hevosmäärä yhtä oppilasta kohden 0,375. Vähiten hevosia oppilasta kohden on Ruukissa, missä on 69 opiskelijaa ja 16 opetushevosta, jolloin hevosmäärä yhtä oppilasta kohden on 0,232. Eniten hevosia on Kiuruveden Hingunniemessä, kun varsinaisia päiväopiskelijoita on 100 ja sen lisäksi hevosia käyttää 30 näyttöperusteisessa koulutuksessa olevaa. Hevosia on 70, jolloin hevosmäärä yhtä oppilasta kohden on 0,538. Myös Ypäjällä on hevosia enemmän kuin Harjussa. Siellä hevosmäärä oppilasta kohden on 0,534. Ypäjällä ja Hingunniemessä pidetään tunteja

ja leirejä, mikä voi selittää niiden suurempia hevospäämääriä. Hingunniemessä on lisäksi amk-opetusta. Keskiarvo oppilaitosten hevospäämäärästä yhtä oppilasta kohden on 0,398, joten Harjussa on vähemmän hevosia oppilasta kohden kuin keskiarvoisesti tarkastelluissa oppilaitoksissa. Taulukossa 3 esitellään pelkistetysti, kuinka suuri hevospäämäärä oppilasta kohden on eri oppilaitoksissa. Taulukon tiedot ovat kokonaisuudessaan taulukossa 2 sivulla 15.

Ratkaisu tutkimuskysymykseen, tarvitaanko Harjuun lisää hevosia, pitäisikö niiden määrää lisätä vai onko nykyinen oikea määrä, ei synny pelkästään optimihevospäämäärästä. Ratkaisu löytyy enemmänkin siitä, kuinka oppilaitoksessa suhtaudutaan ja sopeudutaan hevospäämäärään. Hevospäämäärään tulisi voida sopeutua mielestäni siten, että ratsastus- ja ajotunnit suunniteltaisiin esimerkiksi vuodeksi eteenpäin, jolloin hevosten käyttöä voitaisiin suunnitella pidemmälle aikavälille. Suunnittelun tulisi olla hevoslähtöistä, koska epätasainen liikunta ei ole hyväksi hevosille. Suunnittelun ja tasaisen liikunnan turvin hevoset kestäisivät paremmin käyttöä ja rasisperäisiä sairauksia ei esiintyisi.

7.2 Hevosten käyttö

Haastatteluissa tuli ilmi, että hevospäämäärä voisi olla nykyisinkin (60 hevosta) sopiva, jos tunnit jakautuisivat tasaisesti ympäri vuoden. Harjun Oppimiskeskuksen vuosisuunnitelmasta vuodelle 2011–2012 (liite 2) voidaan huomata, että tunnit eivät jakaa ympäri vuoden tasaisesti. Vuosisuunnitelmaan on merkitty kirkkaan vihreällä ne kohdat, milloin oppilaita on oppilaitoksessa paikalla. Suunnitelmasta voi huomata, että syksyllä on paljon vihreää, mutta keväällä vihreää on vain vähän mikä tarkoittaa, että oppilaita on silloin vain vähän Harjussa paikan päällä.

Työssäoppimisjaksojen (merkitty vuosisuunnitelmaan beigellä värillä) ajankohtien tasoittaminen olisi myös oppilaita vastaanottavien talliyriyten etu, kun oppilaiden työpanosta olisi muulloinkin saatavilla kuin vain tiettyyn aikaan kevästä. Monet työssäoppijoita vastaanottavat yritykset olisivat varmasti valmiita ottamaan työharjoittelijoita ympäri vuoden. Lisäksi, jos työssäoppimisjaksot suoritettaisiin luokkien välillä eri aikoina, poistuisi pula työssäoppimispaikkojen riittoisuudesta kun paikkoja ei samaan aikaan tarvittaisi niin montaa.

Työssäoppimisjaksojen tasaisempi toteutus tekisi myös hevosten käytöstä tasaisempaa, kun hevosille olisi käyttäjiä myös keväällä. Tällöin syksystä tulisi hevosille hie- man kevyempi, kuin mitä se nyt on ja keväällä hevoset liikkuisivat enemmän kuin mitä nykyisin. Ratsastuskokeiden eli näyttöjen ajankohtia voitaisiin myös sijoittaa vuosisuunnitelmaan tasaisemmin, jotteivät kaikki kokeet pakkaantuisi loppukaudelle koepiikiksi, jolloin hevoset joutuvat koville ja suorittamaan viikkoja raskaita ja kulutta- via koeratoja. Tasainen liikunta ehkäisisi hevosten rasitus- ja jännevammoista sekä nivelongelmista seuraavia ontumia, joiden syntyminen on usein seurausta epätasai- sesta liikunnasta. Ontuma on suuri hevosen poiston aiheuttaja, koska hevonen on jaloillaan työtä tekevä eläin.

Vuosisuunnitelman epätasaisuus on haastatteluiden mukaan vaikuttanut Harjussa tehtäviin tallijaksoihin, kun talvella ja keväällä ei ole ollut riittävästi opiskelijoita suorit- tamaan tallitöitä. Tällöin on viikonlopuiksi palkattu talliryhmiä, jotta tallityöt on saatu suoritettua. Toisinaan taas tallissa on liikaa opiskelijoita töissä ja kaikille ei meinaa silloin riittää töitä. Epätasaiset talliryhmät eivät ole oppilaiden kannalta oikeudenmu- kaisia, koska silloin toiset luokalta pääsevät paljon helpommalla kuin toiset. Tallijak- sot kuuluvat oppilaiden opetussuunnitelmaan ja niiden aikana oppilaat opettelevat hevosten hoitoa ja tallitöiden tekoa.

Oppilaiden tallijaksot on merkitty vuosisuunnitelmaan (liite 2) pinkillä värillä. Tallijak- soilla oppilaiden riittävyyteen vaikuttaa vuosisuunnitelman epätasaisuuden lisäksi vaihtelevat luokkien oppilasmäärät. Oppilasmäärien vaihtelevuus luokittain johtuu siitä, että joillekin luokille on lähtökohtaisesti valittu oppilaita vähemmän kuin toiselle tai jotkut oppilaat ovat saattaneet jättää opiskelunsa kesken tai vaihtaa ryhmää. Vuo- sisuunnitelmaa muuttaessa tulisi mielestäni laskea, kuinka paljon luokissa on opiske- lijoita ja sen mukaan laittaa ryhmille tallijaksojen ajankohdat. Vähäisillä oppilasmääril- lä tallitöissä menee pitkään, eikä liian rankka tallityö tarkoituksenmukaista. Tallijakso- jen tarkoituksena olisi että oppilaat oppisivat työskennellessään.

Harjun hevosia ei pääsääntöisesti käytetä tuntien ulkopuolella. Ravihevosilla saate- taan käydä ajamassa muutaman startti vuodessa, mutta ratsuilla ei käydä kilpailuilla oikeastaan ollenkaan. Oppilaat saavat osallistua Harjun hevosilla Harjussa järjestet- täviin kilpailuihin. Hevosia olisi mahdollisuus mielestäni käyttää myös tuntien ulkopuo- lella, jos oppilaiden tunnit olisi järjestetty tasaisesti vuoden ympäri. Tällöin hevosia voisi käyttää vielä iltatunneilla. Näistä tunneista saatavilla tuotoilla olisi mahdollisuus ostaa esimerkiksi uusia hevosia ja hevoset saisivat liikuntaa. Myös muissa oppilaitok-

sissa järjestetään iltaisin ratsastustunteja ulkopuolisille, esimerkiksi Ypäjällä ja Kiuruveden Hingunniemessä. Ongelmana on tällä hetkellä ollut haastatteluiden mukaan, että ratsastus- ja ajotunteja ei ole sijoitettu tasaisesti viikolle, vaan maanantai ja perjantai ovat aina löysempiä päiviä. Näin ollen iltatuntitoimintaa asiakkaille voisi olla esimerkiksi aina perjantaista maanantaihin.

Haastatteluissa tuli ilmi ratkaisuehdotus hevosten käytön valvontaan. Erään haastateltavan mielestä hevosten käyttöä olisi helpompi valvoa jos tietyillä opettajilla olisi tietyt hevoset tai hevosryhmät omalla vastuullaan. Tämä vastuussa oleva opettaja voisi vastata siitä, että hevoset liikkuisivat säännöllisesti ja oikean verran. Haastateltavan mielestä, jos hevosten käyttö olisi valvottua ja vastuullista, hevoset eivät jäisi viikoiksi seisomaan vaan niitä liikutettaisiin säännöllisesti. Tällä hetkellä haastatteluiden mukaan hevosten liikuttaminen on ollut tallimestareiden hiljaisella vastuulla, koska muun henkilökunnan osalta palkkauksesta ei ole päästy yhteisymmärrykseen, eikä kukaan halua tai pysty tekemään työtä ilmaiseksi. Hevosia olisi kuitenkin hyvä ammattilaisten välillä läpiratsastaa, koska muutoin hevosten taidot ruostuvat.

Oppilaiden lomien aikana oppilaitoksessa ei ole hevosille liikuttajia. Lomien ajaksi hevosten liikuttaminen voitaisiin tehdä esimerkiksi leirien tai kurssien avulla. Kahden kuukauden tai joskus jopa kolmen kuukauden laidunloma on terveelle käyttöhevoselle liian pitkä, jolloin hevoset lihovat ja voivat pitkästyäkin. Kesällä oppilaitoksen hevosia voisi käyttää leireillä, jolloin oppilaitos saisi hevosten käytöstä tuloja. Leirit voisivat olla joko yrittäjävetoisia tai oppilaitoksen palkkaaman henkilökunnan pitämiä. Majoituskapasiteettia Harjussa olisi myös, koska kesäloman aikana oppilaat ovat muualla ja suurin osa asuntoloista tyhjiään.

Talvi ei ole hevosen kannalta paras lomailuaika, koska hevosten ulkotarhoja on Harjussa rajoitetusti ja kaikki hevoset eivät pääse yhtä aikaa ulos tai laumamaisiin olosuhteisiin. Esimerkiksi joululoma kestää kaksi viikkoa, silloin hevosille ei ole liikuttajia. Joidenkin hevosten tarhaus aika voi olla talvella ainoastaan kaksi tuntia päivässä, ja muun ajan hevonen viettää karsinassa. Karsinassa seisominen heikentää nopeasti hevosen kuntoa ja hevonen pitkästyy, se voi laukaista stressiä ja joissakin tapauksissa stereotyyppistä käyttäytymistä. Vaikka hevosilla voisi olla oppilaiden loma-aikoina helpompaa, pitäisi jonkinlainen liikunnan ja ulkoilun mahdollisuus hevosille turvata.

7.3 Hevosten uusiminen

Haastatteluissa kävi ilmi, että hevosten kierron ja ikäjakauman tulisi olla suunnitelmallinen, jotta kaikki oppilaitoksen hevoset eivät olisi saman ikäisiä ja näin vanhenisi samaan aikaan. Hevosten uusiminen tulisi olla vuosittaista ja mieluummin sellainen, että uusia hevosia hankittaisiin pikkuhiljaa ennen kuin vanhat hevoset ovat tiensä päässä. Silloin uusista hevosista voitaisiin olla varmoja, että ne toimivat ja niitä voidaan käyttää täysipainotteisesti ennen kuin vanhat hevoset laitettaisiin pois tai kevyemmälle. Hevosen käyttöikä vaihtelee sen käyttötarkoituksen mukaan, esimerkiksi ratsut ovat yleensä vanhempia kuin ravihevoset.

Ennen hevosen hankkimista tulee miettiä tarkkaan mihin käyttötarkoitukseen hevosta ollaan hankkimassa. Hevosen tulee olla luonteeltaan, koulutustasoltaan ja rakenteeltaan sellainen, että se soveltuu aiottuun ostossa tehtäväänsä. Lisäksi tulee ottaa huomioon hevoset ikä. Harjussa on ajatuksena nuorentaa hevuskantaa, joten ostettavat hevoset saisivat olla mielestäni 7-10 -vuotiaita. Jos esimerkiksi viisivuotias hevonen ostettaisiin, pitäisi hevoselle saada joku ratsastaja, koska ne ovat harvoin valmiita opetushevosia.

Haastatteluiden mukaan uusien hevosten hankkiminen Harjun Oppilaitoksessa on ollut hankaa, koska oppilaitoksen byrokratia tekee prosessista liian hitaan alalla käytävään kaupankäyntiin verraten. Haastatteluissa tuli ilmi, että Suomessa hevoskauppa hoituu lähinnä niin, että ostaja menee rahat taskussa katsomaan hevosta. Jos hevonen on hyvä, niin se ostetaan. Kilpailuttamista ei Suomessa harrasteta, vaan hevonen myydään lähinnä sille, joka ensimmäisenä tarjoaa siitä sopivan summan.

Haastateltavien mielestä ostoprosessia olisi syytä virtaviivaistaa jotenkin, koska muuten aina parhaat hevoset jää oppilaitokselta saamatta. Mielestäni oppilaitoksella tulisi olla sellainen hevosenhankkija, joka käyttää niitä, joten hevosten hankkija olisi silloin joku tai jotkut opettajista. Jos käytössä olisi aiemmin mainitut vastualueet hevosista, voisi tietyn hevosryhmän vastuupettaja vastata oman ryhmänsä hevosten voinnista ja samalla uusien hevosten hankkimisesta. Jos jokaisella opettajalla olisi vielä säännölliset oppilasryhmät, tietäisi hän tarkalleen, millaisia hevosia hänen oppilaat tarvitsisivat. Hevosten osto olisi mielestäni mahdollista suorittaa yhden tai muutaman ihmisen voimin, eikä niiden hankkimiseen tarvittaisi silloin kokonaista ryhmää. Halvimmat hevosostot pystyttäisiin hoitamaan yhdenkin, siihen valtuutetun ihmisen voimin.

Hevosia joudutaan poistamaan esimerkiksi sen sopimattomuuden, vanhuuden, sairauden tai onnettomuuden vuoksi tai muuten silloin kun se on tiensä päässä. Hevoset pääsääntöisesti lopetetaan Harjussa, koska niitä ei haluta myydä kiertoon. Haastateltavien mukaan poistot syyt Harjussa ovat olleet luonnollisia poistumia, hevoset on poistettu sairauden tai onnettomuuden vuoksi. Yleisimpiä sairauksia, minkä takia hevosia on jouduttu lopettamaan, olivat haastateltavien mukaan erilaiset ontumat, hengitystiesairaudet ja ähkyt. Hevosen terveyden kannalta käytön laadun tulisi olla tasaista ja monipuolista, eikä kuluttavia harjoituksia tulisi teettää hevosilla liian usein.

Hevosten poistoprosessi oli haastatteluun vastanneiden mielestä liian hidasta Harjussa. Haastatteluiden mukaan hevosia saatetaan esimerkiksi ontumasta johtuen pitää toipumassa liian pitkään eikä ratkaisuita hevosen tulevaisuudesta tehdä tarpeeksi nopeasti. Osasyynä tähän voi olla uusien ratsuhevosten vaikea saatavuus, kun hevosen pitää olla samalla nöyrä, kiltti, kestää vaihtuvat ratsastajat, suuren talliympäristön ja olla suorittavan kilpahevosen tasolla. Uusien opetushevosten vaikean saatavuuden ja kalliin hinnan vuoksi hyvän opetushevosen sairastuessa haluttaisiin katsoa ennen sen lopettamista, onko hevosella paranemisen mahdollisuuksia. Oppilaitoksissa voi olla myös ihmisille muodostunut tunnesiteitä joitakin hevosia kohtaan, jolloin rakkaasta hevosesta luopuminen voi olla hankalaa.

7.4 Yhteenveto

Johtopäätöksistä on asian selkiyttämiseksi koottu yhteenveto, mikä esitetään kuvioiden avulla. Kuvioihin on koottu keskeisimmät Harjun Oppimiskeskuksessa hevosten määrään, käyttämiseen ja uusimiseen liittyvät ongelmat ja ongelmien muutosehdotukset. Kuvioissa mustat pallot ovat ongelmia ja värittömät pallot ratkaisuehdotuksia. Nuolien avulla kuvioissa on viitattu, mitä asiasta seuraa.

- Vuosisuunnitelma syksypainotteinen
→ Hevosilla syksyisin työtä ja keväällä kevyttä
- Opetuksen suunnittelu ja lukujärjestykset
→ Hevosilla yleensä ti-to viikosta töitä, ma ja pe kevyempää
- Lomien aikana liikuntaa tai niiden jälkeen aikaa lihaksille ja jänteille vahvistua
→ Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy
- Liikunnan pitäisi olla tasaista!
→ hevonen ei kestä epätasaista liikuntaa
→ sairaudet, mitä esiintynyt, pääsääntöisesti rasisperäisiä

KUVIO 1. Ongelmat vuosisuunnitelmassa ja hevosten käytön tasaisuudessa sekä ratkaisuehdotukset

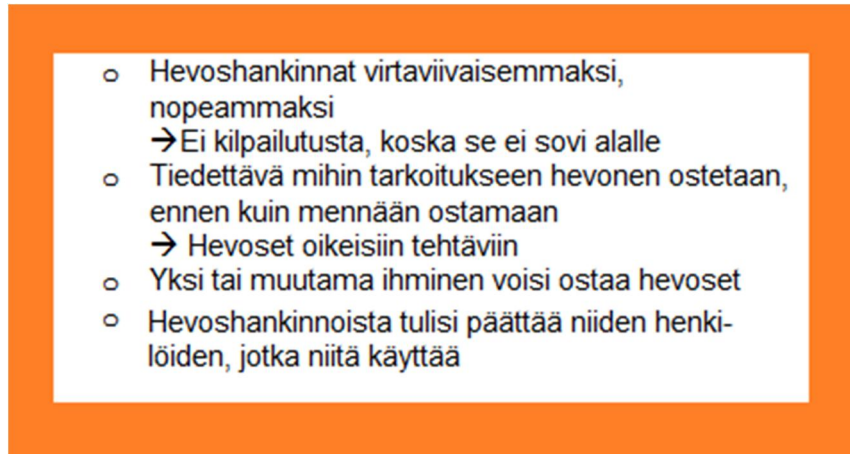
Vaaleanpunaisessa kuviossa on selvitetty vuosisuunnitelmaan liittyviä ongelmia ja ratkaisuehdotuksia (kuvio 1). Hevosen tasaista käyttöä olisi, että hevosta liikutettaisiin esimerkiksi kaksi tuntia päivässä viitenä tai kuutena päivänä viikossa. Tämä tarkoittaa, että lukujärjestyksien suunnittelulla saataisiin hevosten käytöstä tasaisempaa. Ongelman ratkaisemiseksi tulisi sekä vuosisuunnitelmaa, että viikoittaisia lukujärjestyksiä muokata hevosen kannalta tasaisemmiksi. Hevonen kestää huonosti epätasaista liikuntaa ja se näkyy hevosten rasisperäisissä sairauksissa.

- Hevosia ei tarvita välttämättä lisää, jos suunnitelmaa muokataan
- Tallit täynnä
 - Tilaa tarvittaisiin lisää, jos haluttaisiin lisää hevosia
 - Joutilaille oma sairastalli?
- Hevosia ei käytetä opetuksen ulkopuolella
 - Hevosia voisi käyttää myös iltatunneilla ja oppilaiden lomien aikaan leireillä ulkopuolisille asiakkaille

KUVIO 2. Ongelmat tallirakennuksen koossa ja hevosten käytössä tuntien ulkopuolella sekä ratkaisuehdotukset

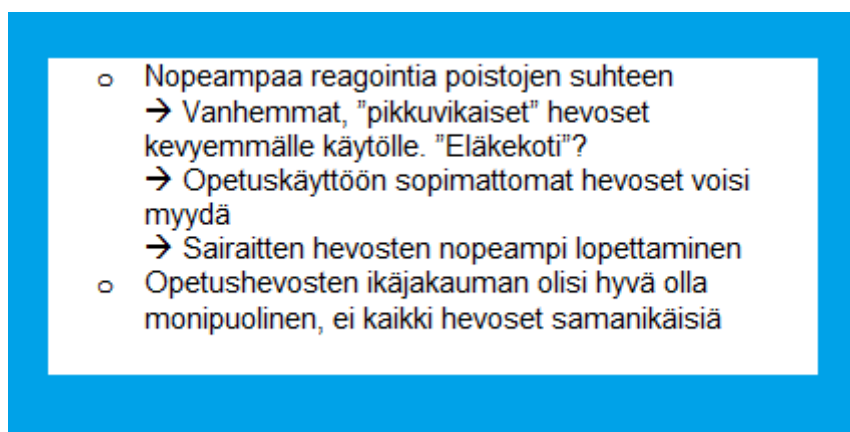
Vihreässä kuviossa on esitelty ongelmia tallirakennuksen koosta ja hevosten käytöstä tuntien ulkopuolella (kuvio 2). Jos hevosia haluttaisiin lisää, tarvittaisiin uusi tallirakennus koska vanhassa tallissa kaikki paikat on täynnä. Vanhaan talliin saataisiin lisää tilaa siirtämällä joutilaat hevoset esimerkiksi sairastallin tyyppiseen ratkaisuun.

Hevosia ei kuitenkaan välttämättä tarvita lisää, jos suunnitelmaa muokattaisiin tasapainoisemmaksi keväälle ja syksylle.

KUVIO 3. Ratkaisuehdotuksia Harjun hevoshankintoihin

Oranssissa kuviossa on esitelty hevosten ostojen ongelmien ratkaisuehdotuksia (kuvio 3). Hevosten ostaminen on ollut tähän mennessä Harjussa hidas prosessi, koska eri välivaiheita ja tekijöitä on ollut hevosen ostamisessa mukana liian monta. Hevoshankinnat olisi saatava virtaviivaisemmaksi ja nopeammaksi. Tämä olisi mahdollista niin, ettei kilpailuta hevoshankintoja, koska kilpailuttaminen ja tarjousten pyytäminen ei oikein alalle sovi. Hevosen ostamista nopeuttaa myös se, että selkeästi tiedetään mitä mennään ostamaan. Näin myös hevoset päätyisivät niille oikeisiin tehtäviin, eikä pulaa tietystä hevosryhmästä, esimerkiksi estehevosista, syntyisi. ”Kaikille kaikkea” -ajattelumalli ei sovi hevoshankinnoissa, koska ratsupuolella oppilaitoksessa on selvästi eri ryhmät kenelle hevosia hankitaan (ratsastuksen ohjaajat, hevosten hoitajat ja ensimmäisen vuoden opiskelijat).

KUVIO 4. Ratkaisuehdotuksia opetushevosten poistoihin ja ikäjakaumaan

Sinisessä kuviossa esitellään ratkaisuehdotuksia opetushevosten poistoihin ja ikäjakamaan (kuvio 4). Hevosten poistoissa pitäisi noudattaa nopeampaa reagointia hevosten poistojen suhteen. Vanhempia ”pikkuvikaisia” hevosia, jotka eivät enää opetuskäyttöä jaksaisi tai tule jaksamaan, voitaisiin myydä ”eläkekotiin” esimerkiksi vanhoille oppilaille. Jos pelkää hevosten kiertoa myymistä, voisi asiasta tehdä esimerkiksi jonkinlaisen sopimuksen sopimussakkoineen, missä hevosen kiertoa myyminen kiellettäisiin. Opetushevosten ikäjakaman olisi hyvä olla tasainen, jolloin kaikki hevoset eivät vanhenisi samaan aikaan. Näin uusiin hevosiin voitaisiin investoida pikkuhiljaa ja hevosten lisäämistä voitaisiin tehdä myös oman kasvatustoiminnan avulla.

8 PÄÄTÄNTÄ

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli selvittää, tarvitaanko Harjun Oppimiskeskukseen lisää hevosia, onko tämä oikea määrä vai pitäisikö hevosmäärää vähentää. Optimaalinen hevosmäärä ei kuitenkaan ole mielestäni tutkimuksen oikea vastaus. Vastaus hevosmäärään löytyy muista mittareista, kuten opetuksen suunnittelusta ja kuinka hevosia käytetään oppilaitoksessa. Tutkimustulokset kertovat, että Harjun tilanteessa ensin tulee tasoittaa oppilaitoksen oppilasvirta vuoden ajalle ja vasta sen jälkeen miettiä, tarvitaanko hevosia enempää vai onko niitä liikaa.

Luulen, että suunnitelmallisella hevosten käytöllä ja hevosten rasitusperäisten jänne-, nivel- ja hankosidevammojen ehkäisyllä voidaan nykyisellä hevosmäärällä pärjätä hyvin. Teemahaastatteluista tuli ilmi, että eniten muutoksia toivottiin Harjun vuosisuunnitelman ja viikoittaisten lukujärjestysten uudelleen suunnitteluun. Tällöin suunnittelu olisi enemmän hevoslähtöistä ja hevosen tarpeet otettaisiin huomioon.

Jos hevosten käyttö Harjussa olisi tasaista läpi vuoden, kestäisivät hevoset fyysisesti paremmin ja niiden poistuma olisi tällöin pienempi. Mielestäni opetussuunnitelma ja hevosten lähtökohdat ovat tärkeimmät suunnittelussa. Hevosta ei voi ajaa talliin silloin kun sitä ei tarvitse, vaan se tarvitsee huoltoa vuoden jokaisena päivänä. Hevosen hyvinvoinnista on aina huolehdittava ja sen tulee olla suunnitelmien perusta.

Teemahaastattelut tehtiin luottamuksellisesti ja haastattelutilanteet olivat rentoja juttutuokioita. Tästä voin päätellä, että työn laatu on tutkimustuloksiltaan luotettava. Työ on merkityksellinen opinnäytetyön toimeksiantajalle Harjun Oppimiskeskukselle, koska tämänkaltaista selvitystä ei ole aikaisemmin tehty. Työ onnistui mielestäni hyvin, koska kaikki haastateltavat suostuivat vastaamaan kysymyksiin ja näin saatiin mahdollisimman suuri tutkimusjoukko. Opinnäytetyön kokonaisuudesta tuli mielenkiintoinen moneltakin kannalta, koska tutkimuskysymyksen ratkomiseksi saatiin monenlaisia ratkaisuehdotuksia.

Opinnäytetyö on hyödynnettävissä muille oppilaitoksille, vaikka tämä työ on tehty toimeksiantona Harjun Oppimiskeskukselle. Tämänlaisia tutkimusongelmia voi olla muissakin oppilaitoksissa, koska ei ole yleisesti selvitetty kuinka paljon hevosia opetuskäyttöön tarkalleen tarvittaisiin. Mielenkiintoista olisi joskus selvittää, mikä on optimihevosmäärä oppilas- tai käyttäjämäärään verrattuna ja voiko sitä mitenkään laskea.

LÄHTEET

Aalto, A. RE: Kysymys hevosopiskelijoiden määrästä [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja lina Hulkkonen. Lähetetty 3.12.2011 [viitattu 7.12.2012]. Koulutuspäällikkö, Ylä-Savon ammattiopisto.

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*. 2. painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Aluekilpailusäännöt. Suomen Ratsastajainliitto [viitattu 18.10.2011]. Saatavissa: <http://www.ratsastus.fi/prime165/prime102.aspx>.

Andersson, I. & Lindberg, C. 2003. *Uusi hevosenomistajan käsikirja*. suom. Lindgren Fagerholm, U. 2. painos. Slovenia: Karisto Oy.

Ammatillinen peruskoulutus. Opetushallitus [viitattu 25.11.2011]. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ammattilliset_perustutkinnot.

Eläinsuojeluasetus A 396/1996. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 7.12.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960396>.

Eläinsuojelulaki L 247/1996. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 7.12.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247>.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus A 1774/2002 [viitattu 3.12.2011]. Eurlex. Saatavissa: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:273:0001:0095:FI:P DF>.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain, yliopistolain sekä rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta HE 164/2010. Finlex. Hallituksen esitykset [viitattu 4.12.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100164>.

Harjun Oppimiskeskuksen www-sivu [viitattu 24.9.2011]. Saatavissa: <http://www.harjunopk.fi>.

Heimala, Kari 2011. Apulaistilanhoitaja. Harjun Oppimiskeskus Oy. Virojoki 17.5.2011. Haastattelu.

Hevonen on hyvä opettaja. Ypäjän hevosopisto [viitattu 22.11.2011]. Saatavissa: http://www.hevosopisto.fi/index.phtml?page_id=123843&navi_id=123843&.

Hevosen hankinta. Suomen hevosenomistajien keskusliitto ry. [Viitattu 24.9.2011]. Saatavissa: <http://www.shkl.net/omistaminen/mita-tulee-ottaa-huomioon-hevosta-ostettaessa>.

Hevosen ikä ja kilpailuoikeus. Suomen Hippos [viitattu 18.10.2011]. Saatavissa: http://www.hippos.fi/raviurheilu/saannot/ravikilpailusaannot/hevosen_ika_ja_kilpailuoikeus.416.xhtml.

Hevosopiston ratsastuskoulu. Ypäjän hevosopisto [viitattu 15.12.2011]. Saatavissa: http://www.hevosopisto.fi/index.phtml?page_id=123182&navi_id=123182&.

Hevostalli. Koulutuskeskus Salpaus opetusmaatila. Virtuaalikylä [viitattu 12.12.2011]. Saatavissa: http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/index.php?tila_id=2&ohjemappi&kategoria_id=155&kortti=453.

Hevostalouden perustutkinto 2009. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Opetushallitus [viitattu 19.10.2011]. Vaasa: Oy Fram Ab. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/110504_Hevostalouden_perustutkinto_2009.pdf.

Hevosten vuokraus. Vuorelan talli [viitattu 15.12.2011]. Saatavissa: <http://www.vuorelantalli.fi/49>.

Hevosen poisto. Suomen Hippos ry [viitattu 21.9.2011]. Saatavissa: http://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosen_hyvinvointi/hevosen_poisto.

Hevostenhoitaja. Ammattinetti. [Viitattu 25.11.2011]. Saatavissa: http://www.ammattinetti.fi/web/guest/ammattit?p_p_id=akysearchammatti_INSTANCE_g0j8&p_p_action=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. *Teemahaastattelu*. 5. painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Hurme-Leikkonen, K. 2007. *Hevosen kesäihottuma vaatii ahkeran ja huolellisen hoitajan* [viitattu 10.12.2011]. Saatavissa: http://vetcare.fi/index.php?module=view_selected_news&type=history&id=104&news_id=28.

Hyyppä, S. & Viitanen, M. 2004. *Hevossairauksien perusteet I*. Fennonet Oy.

Hyyppä, S. & Viitanen, M. 2005. *Hevossairauksien perusteet III*. Fennonet Oy.

Kaimio, T. 2005. *Hevosen kanssa*. 2. painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kaivolahti, M. RE: Kysymys hevosopiskelijoiden määrästä [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja lina Hulkkonen. Lähetetty 24.11.2011 [viitattu 7.12.2012]. Aikuiskoulutussuunnittelija, Kaustisen raviopisto.

Kesä- ja valmennusleirit. 2011. Ypäjän Hevosopisto [viitattu 15.12.2011]. Saatavissa: http://www.hevosopisto.fi/index.phtml?page_id=123858&navi_id=123858&

Koulutusopas 2012. 2011. Opetushallitus. Rauma: Westpoint.

Kunnaala, M. RE: Työsuunnitelma [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja lina Hulkkonen. Lähetetty 12.9.2011 [viitattu 7.12.2012]. Rehtori ja toimitusjohtaja, Harjun Oppimiskeskus Oy.

Laitinen, E. RE: Kysymys hevosopiskelijoiden määrästä [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja lina Hulkkonen. Lähetetty 3.12.2011 [viitattu 7.12.2012]. Hevostalouden vs. lehtori, Ruukin ammattiopisto.

Lehtinen, T. 2010. *Hevosten ulkoilu- ja urheilualueet*. Teoksessa Hyyppä, S., Saastamoinen, M., Väisänen, A., Pussinen, S., Louhelainen, S. & Thuneberg, T. (toim.) *Tallirakentaminen ja tekniikan hyödyntäminen* [viitattu 14.10.2011]. Hämeen ammatikorkeakoulu: Hämeenlinna. Saatavissa:

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelu/Kirjat/luonto_ ja_maaseutu/Tallirakentaminen_ ja_tekniikan_hyodyntaminen_2010.pdf.

Lehtola, P. & Wegelius, C. 2005. *Hevoskaupan käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Leminen, E. 2006. *Parempi huominen – Hevosturvakori Equisafen vuosikirja 2006*. Tmi Equisafe. Helsinki: Nordprint.

Nimikkohevoset. 2011. Ypäjän Hevosopisto [viitattu 14.10.2011]. Saatavissa: http://www.hevosopisto.fi/index.phtml?page_id=123844&navi_id=123844&.

Opetushevoset. Lohjan alueen ratsastuskeskus [viitattu 24.9.2011]. Saatavissa: <http://www.lohjanalueenratsastuskeskus.fi/opetushevoset.htm>.

Pussinen, S. & Thuneberg, T. 2010. *Hevosala toimintamuodoittain. Katsaus hevosalan yritystoimintaan*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 21–35.

Ruokinta. Suomen Hippos ry [viitattu 21.9.2011]. Saatavissa: http://www.hippos.fi/rekisterointi_ ja_omistaminen/hevosien_hyvinvointi/hevosien_hoito/ruokinta.

Ruttonen, M. RE: Kysymys hevospiskelijöiden määrästä [sähköpostiviesti]. Vastanottaja lina Hulkkonen. Lähetetty 25.11.2011 [viitattu 7.12.2012]. Opintoasiainsihteeri, Pudasjärvi.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2005. *Haastattelu -Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Salmi, M. 2011. Menevät ja nuorekkaat kolmekymppiset. *Hevosmaailma*. 2011 nro 6, 66–69. Huhmari: Karprint Oy.

Silius, K. 2005. *Sisällönanalyysi* [viitattu 10.11.2011]. Saatavissa: http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf.

Stanek, L. 2009. *The horse training age criteria* [viitattu 19.10.2011]. Saatavissa: http://horsemanpro.com/articles/age_criteria.htm

Suomalaisen hevosalan katsaus 2010. Hippoliuksen hevosklusteri-hankkeen tuottama julkaisu. [Viitattu 22.11.2011]. Saatavissa: http://hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/Hevosalan_katsaus_uusin.pdf

Sykes, B. & Niinistö K. 2011. *Kesäihottuma ja muut yliherkkyyteen vaikuttavat ihosairaudet*. Hyvinkään hevossairaala [viitattu 21.9.2011]. Saatavissa: <http://www.hyvinkaanhevossairaala.fi/index.php?pageid=5&aid=37&lang=fi>

Tallit, maneesi ja koulutila. Pudasjärven yksikkö. Oulun seudun ammattiopisto [viitattu 12.12.2011]. Saatavissa: <http://www.osao.fi/index.php?2240>

Tietoa ammattitutkinnosta. 2011. Ammattitutkinto. [Viitattu 25.11.2011]. Saatavissa: http://www.ammattitutkinto.org/Tietoa_ammattitutkinnosta_d3257.html

Tenkanen, T. 2011. Ypäjän Hevosopiston juuret 1930-luvulla. *Hevosmaailma*. 2011 nro 6, 48-49. Huhmari: Karprint Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 6. painos. Latvia: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työssäoppiminen. 2010. Opetushallitus [viitattu 16.12.2011]. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/tyossaoppiminen

Ulkoilu ja liikunta. Suomen Hippos ry [viitattu 21.9.2011]. Saatavissa: http://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosen_hyvinvointi/hevosen_hoito/ulkoilu_ja_liikunta.

Viitanen, J. & Koivula, J. 2005. Tarvitseeko hevonen hermolomaa? *Hevoset ja ratsastus*. 2005 nro 2, 32–35.

Yliopistolaki L 558/2009. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 21.9.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558>.

Ylä-Savon ammattiopisto, Hingunniemen opetusmaatila 2011. Virtuaalilylä. [Viitattu 8.12.2011]. Saatavissa: http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/index.php?tila_id=12

TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYSRUNKO

Hevosmäärä:

- Onko hevosia mielestäsi Harjussa tarpeeksi ratsastus/raviopetukseen?
- Kuinka hevosmäärä on mitoitettu suhteessa tarpeeseen? Onko sinulla muutosehdotuksia?
- Pitäisikö hevosia mielestäsi saada lisää vai pitäisikö niiden määrää vähentää?
- Miksi?
- Milloin hevonen tulisi poistaa? -Hevosten poistojen syyt?

Hevosten käyttö:

- Onko yhden opetushevosen käyttömäärä sopiva?
- Onko käyttö tasaista läpi vuoden? Jos ei, miten käyttöä voitaisiin tasoittaa?
- Kuinka opetushevosten yli- tai alikuormitusta voidaan havaita?
- Mistä näet tai päättelet että hevonen on rasittunut psyykkisesti?
- Onko havaitseminen helppoa?
- Voiko psyykkisesti rasittuneen hevosen antaa levätä, vai antaako hevosmäärä varaa jättää joitakin hevosia pois?
- Montako hevosista on yleensä fyysisesti yhdellä kertaa sairaana? Antaako hevosmäärä siihen "mahdollisuuden", vai joutuuko muut kovemmalle yhden sairastuessa?
- Onko sairastumiset otettu hevosmäärässä huomioon?
- Käydäänkö hevosilla ulkopuolella kilpailuissa?

Hevosvalinnat:

- Kuinka opetushevosten valinnassa ja hankinnassa on onnistuttu?
- Onko oppilaitoksessa sattunut huonoja hevosvalintoja? Millaisia?
- Mitä tulee ottaa erityisesti huomioon hevosostoissa kun ostetaan opetushevosta?
- Onko hevosten hankintaan sovittu yhteisiä toimintatapoja?

